

ביתר ע.	צפת	ב"ש	אלעד	ב. שמש	חיפה	מודיעין ע. ³⁰	בני ברק	ירושלים	עיר
16:39	16:47	16:58	16:47	16:38	16:46	16:49	16:54	16:39	כניסת שבת
17:53	17:50	17:55	17:53	17:54	17:52	17:53	17:54	17:53	יציאת שבת
18:32	18:24	18:32	18:29	18:31	18:28	18:31	18:28	18:32	ר"ת

בס"ד לקראת שבת מלכתא

הלימוד השבועי לנבחני דרשו

פרשת משפטים טו - כה שבט | דף היומי - עבודה זרה כ - כו | משנה ברוה - סימן רצ"ט סעיף י' עד סימן שי"א סעיף ח' | מוסר - כבוד שמים פרק א' אות י' עד פרק ב' אות י' | קין חכמה - פרק ג משנה ו עד משנה יא

יום המישי ט"ז שבט תשע"ח | פניני פרשת יתרו | תקציר שבועי ה'דף היומי בהלכה'

Dirshu

דרשו ד' ועוזו

קרן עולמית לחינוך ועידוד לימוד התורה

שח רבינו: "בעבר היו מעירים אותי בשעות המאוחרות מאוד של הלילה". כשאמרו לרבינו מרן רבי נסים קרליץ שליט"א, שיש אנשים המנצלים את טוב לבו, ומגיעים גם בשביל שאלות שאינן דחופות, בשעות מאוחרות או בזמנים שרבינו עסוק בתלמודו ובהכנת שיעוריו, השיב ואמר: "הרי צריכים גם קצת לסבול..."

הנהגותיו ותורתו של מרן רבינו נסים קרליץ שליט"א

שח רבינו: "בעבר היו מעירים אותי בשעות המאוחרות מאוד של הלילה, לפחות פעם בשבוע". כשאמרו לרבינו שיש אנשים המנצלים את טוב לבו, ומגיעים גם בשביל שאלות שאינן דחופות, בשעות מאוחרות או בזמנים שרבינו עסוק בתלמודו ובהכנת שיעוריו, השיב ואמר: "הרי צריכים גם קצת לסבול...".

גם בשעות שלמד בביתו, כשנשמעו דפיקות בדלת, היה רבינו ממהר מיד בעצמו לפתוח את הדלת באומרו: "אולי יש למאן דהוא שאלה דחופה?".

"הזמן שלי הוא של הציבור!" מסירותו של רבינו לציבור הינה עד קצה היכולת. מעיד על כך הגאון רבי יוסף מאיר שליט"א במעשה:

"חמי הגאון רבי גרשון כהאן זצ"ל, מרבני צרפת, ביקש להגיע

לארץ במיוחד, לביור שאלה הלכתית סבוכה, וביקש ממני לתאם מראש זמן אצל רבינו כדי שיוכל לסדר את הטיסה ליום זה. כשבאתי לרבינו, הייתה זו תקופה עמוסה מאד, ורבינו לא יכול בשום אופן לקבוע זמן מסויים, באמרו: 'הזמן שלי הוא של הציבור, ואינני יכול להתחייב על זמן מסויים'."

בלילות שבת היו רגילים לסעוד על שולחן רבינו בחורי ישיבות. שבת אחת כשראה שלא הגיעו, שאל: "מדוע אין היום אורחים?".

רבנו קבע עם יהודי שיבוא לביתו בשעת לילה, ולבסוף הלה לא הגיע. למחרת בבוקר, פנה רבינו אל נאמן ביתו הרה"ג ר' אברהם ישעיהו קרליץ שליט"א ואמר: "לא ישנתי כל הלילה; חששתי שמא לא פתחו לאותו יהודי את הדלת. הייתכן שבבית שלי לא יתנו למישהו להיכנס?!". (הליכות שני). סיפר הגרא"צ ישראלון, נכדו של מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל, שאירע פעם באחת הבריות שהשתתף בהן הגרי"ש אלישיב, שהמתינו אנשים רבים כדי לשאול את מרן שאלות. אחד הנכדים רצה להקדים אנשים שלא לפי התור ושאל את הגרי"ש אם אפשר. ענה לו הגרי"ש: "אצלי, שאני לא משועבד לציבור, אני יכול להחליט שאפשר להקדים, אבל מרן הגר"נ קרליץ שליט"א, שהוא הרב של בני ברק, הוא משועבד לציבור. שם יש זכות של סדר לפי התור".

"והודעת להם את הדרך ילכו בה ואת המעשה אשר יעשו" (שמות י"ח, כ')

"תני רב יוסף והודעת להם" זה בית חיים" זה בית הדרך" זו גמילות חסדים אשר ילכו" זה ביקור חולים... "אשר יעשו" זו לפני משורת הדין" (ב"מ ל). כל הפסוק מדבר רק על ענייני בין אדם לחברו, מידות ודרך ארץ. איך להתנהג בויותר ובהנהגת לפני משורת הדין. צריך להבין, הלא דברים אלו שייכים לבעלי דברים ולא לדיינים, אם כן מדוע יתרו אומר אותם למשה? היה החפץ חיים זצ"ל אומר, שזה גופא מה שאמר יתרו למשה, שהדיינים ילמדו את בני ישראל בנוסף לחוקים ולתורות, את ענייני הנהגת בין אדם לחברו, וזה חלק מתפקיד הדיין לחנך את המתדיינים למידות טובות, שיהגו לפני משורת הדין, אז יהיה גם תפקידו קל יותר, שכן שכשיתחשבו אחד בשני ויוותרו, לא ירבו להופיע לדיני תורה.

אהבת הבריות

מעשה היה ביהודי שבור ומר נפש, שנכנס לבית רבינו בזמן הלחץ ביותר של ערב בדיקת חמץ, ודרש לערוך את ליל הסדר דווקא אצל רבינו. רבינו קיבלו במאור פנים, ולא הסכים בשום אופן להניאו מכך, בקבעו: "הוא יישאר כאן!". מובן שאותו יהודי ערך את ליל הסדר על שולחנו של רבינו, כשרבינו דואג לכל מחסורו ומתייחס במאור פנים לכל שאלותיו ובקשותיו. אך לא זו בלבד, אותו יהודי היה תושב חו"ל, ולאחר היום טוב ראשון הוסיף וביקש מרבינו שישב עמו לסעודת ליל הסדר שני. גם לזה הסכים רבינו, וישב וסעד עמו כל סעודות יום טוב שני... לנוכחים בבית באותם ימים, היה שיעור חי באהבת הבריות (הליכות שני).

"ושפטו את העם בכל-עת" (שמות י"ח, כ"ו)

בעבר לא הסכים רבינו לקבוע בביתו זמני קבלת קהל כלל, כדי לאפשר לבאים להיכנס בכל שעות היום.

גם אחרי שקבעו שעות מיוחדות לקבלת קהל (וזאת אחרי שהפציר בו הגאון רבי יהודה שפירא זצ"ל, שלמען בריאותו עליו להסכים לזמנים מסודרים לקבלת קהל), דואג רבינו להדגיש בכל הזדמנות שהשעות הרשמיות הן רק למען הסדר הטוב, אבל מי שיש לו שאלה יכול לבוא בכל שעות היממה. לא אחת מתבטא הוא ואומר: "אצלי הדלת פתוחה כל היום".

שח נאמן רבינו הרה"צ רבי ישראל רנד שליט"א: "יום אחד ראיתי פתק על דלתו של רבינו: 'זמני קבלת קהל', ותמהתי מאוד. שאלתי רבינו לפשר העניין, כי ידעתי שאין אצלו מושג של זמני קבלת קהל. השיב רבינו: 'אלו הזמנים שבהם אני חייב להיות'...". ואכן רבינו היה מקפיד שזמן זה יהיה פנוי מכל התחייבות אחרת.

(מתוך 'נשיח בחוקיך' גליון 154 יתרו תשע"ז)

גם בלימוד תורת הנסתר לא הניח ידו, אם כי עשה זאת בהצנע. הכרנו כבר את תנועת היד הזריזה שלו כאשר הרבנית פתחה את דלת הבית, והוא נצפה מטמין כלאחר יד ספר מסויים בארון, היה זה ספר הזוהר הקדוש, שאכן כרכיו מונחים בארוננו הפרטי בלזיים מרוב שימוש...

שיחה מרתקת עם תלמידו המובהק של מרן הגראי"ל שטיינמן זצוק"ל, הגאון רבי משה יהודה שניידר שליט"א, שזכה מרבינו זצוק"ל לקרבה הגדולה - תורה

זוכר את הימים והלילות שהיה יושב רבינו בחדרו ועמל בתורה, בלי אוכל ובלי שינה, עד שהיינו רגילים שצבע הפנים הרגיל של רבינו היה 'חיוור', וכבר העידה לי הרבנית הצדקנית ע"ה, שרבינו היה צם בין שבע לשמונה ימים מתוך עשרה. מבהיל!

ולא זו מעיני מה שראיתי בליל שב"ק שמות תשמ"ז, כשהנחוני מן השמים להיכנס אחרי שתיים עשרה בלילה לבית הכנסת 'ירחי כלה' בב"ב, והנה אני רואה את רבינו יושב תחת הפלורסנט היחיד שהיה שם, ולומד בשקידה (בדרך כלל היינו רגילים שהי' בא לכולל פונביז' או מקום אחר, בשעה אחת או שתיים בלילה). כמוכן כבר לא יצאתי מהמקום. ישבתי בצד ללמוד, ונוכחתי איך שישב ולמד חומש וגמרא עד השעה שלוש בערך, עם 'גישמאק' עצום, בניגון שובה לב. (וזכורני כששהגיע בחומש לפסוק 'ויעש להם בתים', ופרש"י 'בתי כהונה ולויה', סגר את עיניו והתחיל להתנועע ימין ושמאל כמה רגעים, אך לא העזתי לשאול מה נתחדש לו אז). ובערך בשלוש בבוקר, קם ואמר תהילים ליד העמוד של החזן כחצי שעה, ויצא והלך הביתה, בעוד ששחרית כוונתיקין היה כשעתיים וחצי אח"כ.

בשנים מאוחרות יותר, היה בא בלילי שב"ק לבית הכנסת 'יוצאי פונביז' ברחוב חזו"א 10 למטה, והיה שם במדף מיוחד ליד מקומו הקבוע, סידור 'כוונת השם'. בערב שבת ביקשני בקביעות שאניח שם גמ' זבחים עם אותיות חזקות, מה שהיה לו בבית, וישב שם שעות ולמד עד הבוקר.

אגב, בביתו לא רצה להתקין גנרטור, משום מראית עין, שלא ניכר לאנשים שזה אור כשר לשבת, רק בשנים המאוחרות יותר הסכים לכך בלית ברירה. זכינו פעמים רבות בליל שבתות אחרי הסעודה לבוא לרבינו, והיה יושב שעות ולומד סוגיות שונות בש"ס בעיון רב. פעם אחת כבר האור, וישב רבינו בחשיכה ולמד דפים שלמים במסכת קידושין, והעיר הרבה הערות, ובמוצ"ק ישב לכתוב אחת לאחת, אשרי עין ראתה כל זאת. וכך היינו רגילים שאצל הראש ישיבה, רואים אותו תמיד רק בשקידה ועמלה של תורה, כששום דבר אחר לא מעניין אותו.

חכמה עצומה הייתה לו להסתיר כל הנהגותיו באופן נפלא ביותר, ולא היה מראה כלפי חוץ כלל, אך כך היה בשבתו בביתו ובלכתו בדרך. וכשהיה נצרך ללכת, שאף תמיד ללכת בשתיקה בנחת, בלי שידברו עמו. כמוכן אם משהו ניגש, התייחס אליו יפה ושמע לדבריו, אך העדיף ללכת בלי לדבר, כפי שאמר לי בפירוש. ומרגל בפומיה דתלמידי הישיבה, שרבינו מכין את השיעורים בדרך, כפי שהיה הולך רגלי. ההנאה הגדולה ביותר שראינו אצל רבינו, הייתה לשבת ליד הגמרא וללמוד, וכמו למשל בשעות לפני הצהרים, היה יושב על כסא גבוה עם סטנדר ליד חלון פתוח, עם גמרא גדולה ומכין את השיעור לישיבה קטנה. היו רואים ממש את ההנאה בפניו, כמו, להבדיל, מי שאוכל מאכל טעים ביותר.

וכך ידענו תמיד שהזמן הכי משובח עם ראש הישיבה, הוא בזמן הלימוד. הרבה פעמים כששב מסנדקאות וכדו' היה נראה מתוח, אך ברגע שהתיישב ללמוד כולו נעשה זורח וחי, הפלא ופלא! וכנראה היה לחוץ כבר לחזור ללימוד. ובאמת לא היה לו חשק ללכת לסנדקאות. אמר פעם, שאמנם היא

המשך בעמוד הבא <<<

"כל אשר דבר ה' נעשה" (שמות י"ט, ה')

אצל רבינו זצוק"ל ראינו דבר פלא, שהצליח לחולל מהפיכה רוחנית בעולם, בין בארץ ובין בחוץ לארץ, במושגי ענק שאין לנו תפיסה. הדבר פלא! איך בכח ילוד אישה לחולל כל זאת? אך כמדומה שההסבר לכך, הוא מה ששמענו מרבינו עצמו אודות מרן בעל ה'חזון איש' זצוק"ל, לפני כעשרים וחמש שנה. כאשר פעם אחת בליל יום הכיפורים, בחזרתו מיישיבתו 'גאון יעקב' לאחר מעריב ושיר הייחוד, לאורך הדרך דיבר בסוגיות שונות בש"ס ופוסקים, ובתוך הדברים הוזכר יסוד מסויים ממרן החזו"א בענין 'לבוד' בסוכה.

לפתע אמר רבינו בהתרגשות: "מרן ה'חזון איש' עשה מהפיכה בעולם בעניין השיעורים, שהרי לפני המלחמה, היה מקובל אצל כולם שיעור רביעיית הרבה יותר קטן, ורק יחידים ממש, ת"ח גדולים, הקפידו על שיעור גדול. וכיום, אחרי שמרן החזו"א הכריע שיעור רביעיית 150 סמ"ק, התקבל הדבר 'בכל העולם', וכמעט לא תמצא מי שיעשה קידוש או ארבע כוסות על כוס קטנה כמו שהיה נהוג אז. ואיך קרה כדבר הזה שהשתנה העולם עד כדי כך? התשובה היא: עמל התורה הנורא שלו שאין לתאר ואין לשער, רק מכח זה שייך להפוך את העולם!". מרן ראש הישיבה היה שקוע כל כולו בתורה, כל הזמן. ראינו ברבינו בחוש את דברי התוספות בסוטה (כא), שסתם ת"ח אינו מהלך ארבע אמות בלא הרהור תורה, וכפי שהעיר

מרן הגר"ח שהוא מכיר את מרן 70 שנה, ומעולם לא הסיח דעתו מן התורה! גם בשנות הנהגתו את הציבור וכל זיכוי הרבים שפעל, לא היה אצלו דבר אחר שעניין אותו זולת הלימוד. פעמים רבות התאונן בצער גדול: "למה נענשתי בכל כך הרבה ביטול תורה? יש לי עול הציבור והיחידים בגלל קבלת קהל!". ולעיתים אמר עד כדי דמעות: "הרי מרן הגר"ש אלישיב זצוק"ל סוגר את הדלת ולומד ללא הפוגה, ומרן הגר"ח קניבסקי שליט"א סוגר את הדלת ולומד כל הזמן, ורק אני צריך לבטל את זמני למען הציבור!..." והיה לו מזה צער נורא.

וזימן ה' לידי דברים נשגבים בעניין זה, בספר 'מגיד מישרים' (פר' שמות), שהמלאך אמר לבית יוסף: "ולא תצטער על דאת מטפל בצורכי ציבורא, ועל ידי כן אתה מתבטל מעסקא דאורייתא, דאחוז בזה וגם מזה אל תנח ידך, כי שניהם כאחד טובים, ועל ידי הכל אדם זוכה לחלוקא דרבנן למהו ליה כתונת פסים ומכנסים ואבנט, דעסק התורה לחוד ותפילה לחוד, וצרכי ציבור. ומכולהו מתעבידי הנהו לבושין לאתלבשא בהוא בר נש כד נפיק מהיא עלמא, לכן התעסק בכולהו", עכ"ל, הרי שעי"ז זוכים לדרגות גבוהות מאד למעלה. הראיתי את זה לרבינו ונחה דעתו בזה מעט. אך לאחר כמה ימים שוב היה חוזר ומצטער על אובדן הזמן היקר מכל. תמיד היה מעורר, כמה החשיבות של 'רגע אחד', עד שמחללין שבת בשביל להציל רגע של יהודי, ואיך אנחנו שורפים את הזמן, ולא מרגישים את הערך העצום של כל רגע ורגע!.

זה המשיך לאורך כל ימיו, היגיעה הזו ללא גבול?

מי שזכה ללמוד בישיבת פונביז' לצעירים לפני שלושים וארבעים שנה,

את תנועת היד הזריזה שלו, כאשר הרבנית פתחה את דלת הבית, והוא נצפה מטמין כלאחר יד ספר מסויים בארון. היה זה ספר הזוהר הקדוש, שאכן כרכיו מונחים בארונו הפרטי בלויים מרוב שימוש... כך גם ידענו על עיונו הרב בספרי יסוד בקבלה, כמו הספה"ק 'שערי אורה' להגר"י גיקאטיליא ועוד כהנה, וכאשר דיבר פעם על הספה"ק 'פרי עץ חיים' למהר"ח וויטאל שנמצא אצל רבינו, הגיב בביטול: 'ס'איז גוט אז דער ספר זאל זיין און שטוב' (טוב שיהיה הספר הזה בבית), כאילו אין לו בו יד ושם...

ובהקשר לכך, אירע מעשה מעניין אחרי שאמר על ספר זה ש"טוב שישנו בבית": לקחתי זאת לפי תומי, וכשראיתי אותו בחנות קנייתיהו, ומיהרתי לשיעור כשהספר ביד. כשנכנסתי שאלני רבינו: "מה זה?". אמרתי לו "פרי עץ חיים". שאלני: "למה אתה צריך את זה?", ואמרתי: "הרי ראש הישיבה אמר שטוב שיהיה בבית!". מיד שאלני: "כמה עלה לך?", וכשעניתי הסכום, הוציא את הכסף מכיסו, וביקש שאמכור לו את הספר (כנראה היה אכפת לו שהוצאתי כסף בגלל שאמר...), ואחרי זה כדי לפייסני אמר לי: "בא נלמד קצת בספר", ולמדנו כמה שורות כרבע שעה, יסודות בקבלה מיוחדים, שלא חלמנו עליהם, ואחרי רבע שעה אמר: "נו יוצא געווען- יצאנו ידי חובה".

(בהקשר לכך, הוסיף מקורבו הרב ישראל פרידמן הי"ו: "באחד הלילות הוצרכו להעביר שידור וידאו לארה"ב במסגרת 'לב לאחים', היו מעבירים השידור לעמק האלה עם צלחת לוויין מבחוץ, דרך בי-טי וושינגטון, שהעביר זאת לתוככי האולם בלייקווד, וראש הישיבה השאיר דלת פתוחה שאוכל להכין הכבלים ולסדר זאת. לפתע אני פותח הדלת ומבחין במרן זצוק"ל שמסתובב בחדרו, ופניו אינן אותן פנים, והמאור שלו אינו אותו מאור, פאותיו היו פזורות ולא ראיתי מראה כזה בחיי. זו הייתה הפעם היחידה שראיתי כפני אריה, ביקשתי מהצלם שהיה במקום שיכוון המצלמה שקט, ויצלם את המראה עם הספר שבו לומד, וזה היה אותו הספר שלמד אז בתורת הקבלה). אך הוא הסתיר זאת תמיד באומרו, שמה שקוראים לה 'תורת הנסתר', לא רק כי זה נסתר מאיתנו, אלא שכל עיסוקה חייב להיות בנסתר. פעם התבטא, שמרן הגר"ש אלישיב בקי בעניינים הגדולים הללו של הקבלה, ושאלתי מהיכן הראש ישיבה יודע זאת, ועשה פעולת ביטול עם היד והעביר השיחה. ופעם הגיע אדם עם ספר שקיבל מתנה ממרן הגר"ש זצוק"ל, והיו בו הערות רבות בקבלה, ונוכחתי איך ראש הישיבה דן בכל פרט שנכתב שם, והיה נראה זקן ורגיל בו, ואולי משם ידע מרן אודות רעו, מרן הגר"ש זצוק"ל.

"אגב", מוסיף הגרמ"י שניידר, "במרבית שנותיו לא היו לו כמעט ספרים בביתו מלבד ספרי היסוד, כי לא היה קונה ספרים. ומה שהיה לו, היה בעיקר ממה שקיבל מתלמידיו בפורים. וארון הספרים 'שלו' היה בכלל חזו"א, ועוד בתי מדרשות, שם הגה ללא הרף. וכאשר ביקש ממני פעם לפרסם קטע מסויים מספר פלוני, אמר לי: 'זה נמצא בכלל חזו"א בארון בעזרת נשים'... הכל היה שגור על לשונו.

"אמנם אותם ספרים שכן היו בארונו, היה מקובל אצל עולם הישיבות שרבינו לא הכניס ספר לארון, עד שסיים ללומדו מכריכה לכריכה. אולם בהוראתו לכלל היה אומר, שאם כי אי אפשר לדרוש מכל אחד את ידיעת התורה כולה, אך 'לפחות' לדעת את הש"ס כולו- מחוייב כל אחד ואחד, ולא שייך בלי זה. 'מ'דארף וויסן ש"ס'- היה אומר- זה המינימום!".

(מתוך יתד נאמן מוסף שבת קודש טבת תשע"ח)

מצוה חשובה מאוד, אבל כמה זמן צריך לבטל בשביל זה? אך בראותו כמה מבקשים ומתחננים שיבוא, אמר שזוהי מצוות חסד עם אנשים, והלך.

נשמח אם תוכלו לתאר לנו על שעות שכאלו, שראו עליו טעם גן עדן

הנני קטן מלהשיג במציאות של גן עדן, אך לפי קוצר השגתי, אם יש גן עדן בעולם הזה, אלו היו השעות שהיינו זוכים לשבת ליד רבינו. בשיעור זבחים, בשעות הלילה המאוחרות ובשעות 'לפנות בוקר' המוקדמות, כאשר כל העולם שקט, והבית כולו חשוך, ורק בחדרו הקדוש שופע אור יקר, עם עמלה ומתיקות של תורה, שאין דומה לה. כך בכל לילה ולילה, אם זה מוצאי תשעה באב, מוצאי יום כיפור, או ליל בדיקת חמץ, תמיד היה שיעור, והרגשנו את העונג הכי גדול שיכול בשר ודם להרגיש בעולם הזה.

וזכורני בליל הושענא רבה אחד, שסיכם איתנו רבינו שנלמד בתחילת הלילה עד לשעה עשר בערך, ולאחר מכן ללכת לישון ולחזור אחרי כמה שעות ללמוד. אך כשהגיעה השעה עשר, לא היה יכול רבינו להפסיק, ואמר "בוא נמשיך עוד קצת", וכך עוד קצת, עד הבוקר בלי הפסקה, בלי שנח רבינו רגע. הרגשנו ממש שהוא לא יכול להפסיק ללמוד, כמו שאוחז באמצע משהו מתוק ביותר! ועל אף שלמדנו בסוכה שהייתה אז קטנה מאוד, והיה שם מזגן שהרעיש כל הזמן, בכל זאת לא פסק מגריסא ומלהתעסק בסוגיות הקשות ביותר בזבחים.

הנאה מיוחדת היה לצורכי דרבנן לדבר עם רבינו בלימוד, אך בשנים ההן כמעט ולא היה מכניס רבינו אל ביתו אנשים, והיה יושב שעות ע"ג שעות ועסוק בכתיבת ספרי 'אילת השחר'. ואף אם איזה דבר היה נצרך מאוד, והרבנית הכניסה, היה רבינו ממשיך לכתוב תוך כדי שהיינו שואלים דבר מה, והיה עונה תוך כדי כתיבה, ורק כשהיינו מסיימים, היה מרים את ראשו ואומר 'שלום' וזהו.

אך כשהיה רבינו מהלך בדרך, בכל מיני הזדמנויות, אם בדרכו לתפילות ובחזרה, וכן לשיעורים, או בהליכתו לבריתות וכדו', היו תמיד ניגשים אברכים או בחורים, ומדברים עם רבינו בלימוד. ואספר לדוגמה, שהגאון רבי אברהם רייסנר זצ"ל, שהיה גאון ובקיא עצום, תמיד חיפש מתי יוכל לדבר עמו בלימוד, והיה מגיע בדרך

לבריתות ולביהמ"ד בו התפלל רבינו כדי לדבר עמו, כי רבים ידעו שעמו ניתן לדבר בכל סוגיות הש"ס, בכל מעמקיה ומרחביה. והיה הדבר פשוט לכל צורך, שכשרואים את רבינו מדברים איתו בלימוד! גם בלימוד תורת הנסתר לא הניח ידו, אם כי עשה זאת בהצנע. הכרנו כבר

**שאלני רבינו:
"מה זה?".
"פרי עץ חיים" ענית.
"למה אתה צריך את זה?", אמרתי:
"הרי ראש הישיבה אמר שטוב שיהיה בבית!".
מיד שאלני: "כמה עלה לך?", הוציא את הכסף מכיסו, וביקש שאמכור לו את הספר**

קו השיעורים של דרשו

עכשיו במספר חדש וקליט

שמרו ב'אנשי הקשר' שלכם

077-2222-666 א 4992*

הרה"ח רבי יעקב פרסטר נסע לחו"ל והסתפק באיזו אונייה לנסוע, היות ואניית 'צים' הייתה נוסעת ישיר ליעד שנזקק, ואילו הספינות שאינן של יהודים נסעו סחור סחור דרך מדינות אחרות. שאל את השאלה לרבו כ"ק רבי אהרן מבעלזא, והוא השיבו שהיות וזו שאלה הלכתית, שיפנה לרבינו

גאב"ד טשעבין, הגאון רבי דב בעריש ווידענפלד זצוק"ל, מסביר על תפקיד הרב

יש מעט אנשים שיפיקו ממנו תועלת, כדאי וצריך להוציא לאור את הספר עבורם...".

רבינו מנחה להשתמש מלהשיב

כשעלה רבינו לארץ ישראל, החליט שלא לפסוק עוד בשאלות הלכתיות. ואכן, היה משתדל להשתמש מלהורות הלכה למעשה לרבים. אך עמך ישראל לא וויתרו, ושיחרו לפתחו השכם והערב לשמוע מפיו 'דבר ה' זו הלכה', ולמרות שעשה כל טצדקי להשתמש מלהורות, לא תמיד יכול היה להשיב ריקם, ורבים זכו לשמוע ממנו פסקי הלכה.

סיפור אופייני לאותה תקופה סיפר רבי שלמה לורנץ, שפעם נכנס למעונו במטרה לברר אתו שאלה הלכתית שהתעוררה בביתו. רבינו הודיע לו תיכף, שקיבל על עצמו שלא לפסוק שאלות למעשה, אך מחמת חיבתו, הציע לו לשבת יחד, ללמוד את הסוגיות הנוגעות לשאלה עם דברי הפוסקים.

רבי שלמה נענה בהתלהבות להצעה ללמוד עם רבינו בחברותא, וישבו ופתחו את הסוגיות הנוגעות לשאלה ועד הראשונים בסוגיה. כשהגיעו לדון בדברי הפוסקים, ציטט רבינו בעל פה את דברי הפוסקים הנוגעים לדבר, וביאר את דבריהם ואת העולה מדבריהם למעשה בהירות, אך שב והדגיש שכל זה הוא בגדר בירור הסוגיה, אבל למעשה איננו פוסק. שאלו רבי שלמה: "למי אלך לשאלך?". ענה לו רבינו, שהוא מציע שילך לשאול את הגאון רבי צבי פסח פראנק, ויעשה ככל אשר יורה.

פנה ר' שלמה להגרצ"פ, וסיפר לו שהיה אצל רבינו ולמד אצלו את הסוגיות ושיטות הפוסקים. כשאמר לו את הפסק שיצא מהלימוד, הגיב הגרצ"פ מיד ואמר, שמה שרבינו אמר זה הפסק הלכה למעשה!

על הסיבה שבגינה לא רצה לענות, ניתן להבין מתוך מה שסיפר הג"ר יעקב דוד איראם, שבשנת תשט"ו בעת שלמד בישיבת פונב'ז, בחברותא עם הג"ר יוסף רוט, התחבטו בעניין הלכתי וראו שרבינו ב'דובב מישרים' כותב בזה. היות ורצו להבין את הדבר על בוריו, החליטו לנסוע לרבינו ולהציג בפניו את ספקותיהם.

כשהגיעו לרבינו, אמרו שברצונם לשאול שאלה את הרב. רבינו נרתע ואמר ברעדה: "הנודע ביהודה היה אומר שלרב יש סיעתא דשמיא מיוחדת שלא יטעה, אבל אני כבר חמש עשרה שנה איני רב, אם כן חסרה לי הסיעתא דשמיא, ואני מפחד לפסוק!". רק כשמע שרוצים לשאול על ה'דובב מישרים' נחה דעתו.

כיוצא בדבר, סיפר הג"ר יששכר דב גולדשטיין, שבאותה תקופה התעוררה אצלו שאלה והלך לשאול את רבינו, וכדרכו סירב לענות, שכן קיבל על עצמו שלא לפסוק. אולם כשראה שהדבר דחוף מאוד עבורו, אמר לו שיעיין בספרו 'דובב מישרים' בתשובה פלונית, ושם יוכל לראות את דעתו בעניין.

הרה"ח רבי יעקב פרסטר נסע עם משפחתו לחו"ל, והיה ספק באיזו אונייה לנסוע, היות ואוניית 'צים' הייתה נוסעת ישיר ליעד שנזקק, ואילו הספינות הנוסעות ע"י גויים נסעו סחור סחור דרך מדינות אחרות, וחשש שהנסיעה הארוכה תזיק לילדיו. ושאל את השאלה לרבו כ"ק רבי אהרן מבעלזא, והוא השיבו שהיות וזו שאלה הלכתית, שיפנה לרבינו.

רבינו כדרכו לא רצה לפסוק, ושלחו להג"ר צבי פסח פראנק, והוסיף: "מסתמא יתיר כי שמעתי שכן דעתו, אם כי אני כשלעצמי נוטה לאסור". היות ומתוך השיטין הבין רבי יעקב את דעתו, לא הלך לשאול ונמנע מנסיעה באוניית 'צים'. כעבור תקופה שאל רבינו את אחיו, הרה"ח רבי משה פרסטר איך נסע, ונהנה שהבין את דעתו.

מעניין לציין שלמרות שנמנע מלהשיב, כשהיה נוגע הדבר לאפרושי מאיסורא, ננער כארי לפסוק ולהביע נחרצות את דעתו. תקופה לא ארוכה

"כה תאמר... לבני ישראל" (שמות כ', י"ט)

משיצא טיבו של גאב"ד טשעבין בעולם והתפרסם בגאונותו, יישרותו ובקיאיותו הנפלאה בכל חדרי תורה, איך שמביא לכל נידון ראיות מכל מרחבי הש"ס, ואיך שכל סוגיות הש"ס נהירות לו לפי שיטות גדולי הראשונים והאחרונים, החלו שאלות רבות מכל רחבי גליציה מובאות לפתחו, והיה משיב עליהן בכתב ובעל פה.

רבינו עצמו מעולם לא חשב להדפיס ספר 'שאלות ותשובות' שהשיב, אלא

שבטשעבין היה בית

דפוס קטן, ובעליו היה תמיד מבקש מרבינו ומורו להדפיס ספר, כאשר כוונתו הייתה שיוכל להתפרנס.

בסופו של דבר נעתר רבינו לבקשתו והחל לערוך את ספרו לדפוס.

ואכן, כשהוציא את חלקו הראשון של

הספר בשנת תרצ"ז

ושלח את ספרו לאחיו הגדול רבי נחום,

התנצל בפניו על כך שהוא מדפיס את

ספרו לפני שהוא אחיו הגדול, מדפיס

את ספריו ה'חזון נחום', וזאת מחמת

בקשת המדפיס. רבי נחום השיב לו במכתב נרגש, שהוא שמח מאד על הופעת הספר, והוסיף שאינו רוצה להחניף לו, אבל הוא אינו זוכר ספר כל כך טוב שיצא לאחרונה.

'דובב מישרים'

כמה אופייני הוא ששם ספרו של רבינו הוא: 'דובב מישרים', שכן תכונת האופי היותר חזקה ובולטת בלימודו הינה ה'ישרות', והחתיירה לאמיתה של תורה, בפשטות ובהבנה מעמיקה. פעם התבטא שהתשובות הכי טובות שהשיב להלכה, היו התשובות שהתעוררו במוחו מיד עם קריאת השאלה.

התייחסות למבקרי הספר

עדות מעניינת על התייחסות רבינו למבקרי הספר, כותב הגאון רבי משה שטרנבוך שליט"א, שכאשר הביא לפני רבינו את ספרו 'מועדים וזמנים', סיפר לו רבינו כי אחרי שיצא לאור הכרך הראשון של ה'דובב מישרים' הגיעו אליו אנשים שונים עם סוגים שונים של ביקורות. יש שהתלוננו למה לא הביא עוד מספרי האחרונים' שדנים בעניינים הנידונים, השני טען שמביא יותר מיד, ועליו להביא רק את חידושי שלו, וחבל שהביא דברי האחרונים.

"החלטתי", אמר רבינו, "לא להשיב לביקורת. וגם על זה גופא הייתה עלי ביקורת מדוע איני עונה לביקורת, עד שהשבתי לכולם שמעולם לא התכוונתי להוציא חיבור שיהיה שווה לכל נפש, שהלא אלמלי שחשבתי כך, הייתי מדפיסו באלפי עותקים. 'דובב מישרים' נועד אך ורק עבור אותם האנשים שיהיו מרוצים, ויוכלו ליהנות מספר זה. אם נמצא אחד שמותח ביקורת על אופי הספר ושולל את דרכו, משמע שהספר לא נתחבר עבורו... לדידי, אם

איך לומדים "אמר אביי"? - בהתבוננות!!

הרב יהושע אייזן, ממוקד 'הישיבה' של ארגון 'אחינו', במאמר מיוחד על לימוד הגמרא ומתיקות התורה

בתורה שבעל פה. שימו לב כמה מרגליות דלינו, בקצת התבוננות ומחשבה על ה'אמר אביי': קודם כל, מעניין לציין שהשם "אביי" הוא ייחודי, ולא מצאנו עוד אחד מכלל האמוראים או התנאים שקדמו להם, שכונה בשם זה. ואכן, אומרים המפרשים ששמו האמיתי היה 'נחמני', ו'אביי' היה כינוי שניתן לו בשל היותו יתום, כראשי התיבות של הפסוק "אשר בך ירוחם יתום". בתוס' הרא"ש וברמ"ה מבואר שרבה בר נחמני, שהיה דודו של אביי וגידל אותו מינקותו, כינה אותו 'אביי', שמשמעותו 'אבא', משום ששמו של אביי היה 'נחמני' כשם אביו של רבה, ולא רצה לקרותו כך.

גם נושא היתמות של אביי, יש הרבה מה ללמוד ממנו. הגמרא מספרת שאביו של אביי נפטר עוד לפני לידתו, ואמו נפטרה בשעת לידתו. בהיותו תינוק בן יומו, כבר היה אביי יתום משני הוריו, ובכל זאת במקום לגדול כילד מסכן ומנותק מסביבתו, הוא התגבר על הקשיים וצמח להיות אחד מגדולי האמוראים.

שמו של אביי מופיע בש"ס יותר מ-4,000 פעם! וידוע שאי אפשר למצוא בכל הש"ס כולו שני דפים רצופים שבהם לא מופיע שמו, לפחות פעם אחת. בדפים רבים אחרים מופיע שמו מספר פעמים, מה שלא זכו לכך רוב האמוראים האחרים, ואפילו בקרב התנאים לא מצאנו כדבר הזה!

ועוד יש להתבונן: אביי, אשר התגבר על כל הקשיים והיה לאחד מגדולי הדור, ראה פעם אחר פעם כיצד נפסקת ההלכה כמו חברו רבא ולא כמותו, למעט בששה מקומות המוכרים לנו בראשי תיבות "יע"ל ק"ג"ם". מעניין לציין גם, שגם בשמו של אביי וגם בשמו של האמורא ובר הפלוגתא שלו, רבא, מופיעות האותיות א' ו-ב' - אלף בינה... בשמו של אביי מופיעה גם פעמיים האות י' - עשירי יהיה קודש, ואביי היה קודש קודשים. אפשר להמשיך להתבונן עוד ועוד באישיותו של אביי, באור העצום שקרן ממנו לכל באי עולם, ואשר מפיו אנו חיים עד היום הזה. אין ספק שכל מי שישקיע עוד ועוד מחשבה, יגלה עוד ועוד דברים מיוחדים! מעתה, ברור כי כשנלמד את הגמרא, ונפתח ב"אמר אביי", נוכל למצוא טעם חדש בלימוד. נוכל להרגיש קשר אישי לנלמד, לאחר נתבונן מעט בגודל ועוצם מעלתו של האמורא הקדוש הזה. ולוואי שנזכה להידבק במעט מזעיר מקדושתו הנשגבה.

בפרשת השבוע שבה אנו עוסקים בקבלת התורה, זה הזמן המתאים ביותר לעסוק באחד מהסוגיות החשובות ביותר בלימוד התורה, והוא: הטעם בלימוד והרגשת ה'גישמאק' בלימוד.

כל אחד משתוקק להצליח להרגיש במתיקות התורה, ולהצליח עם ילדיו או תלמידיו, להחדיר בהם אהבה ללימוד התורה, ולאפשר להם להצליח בתלמודם, עד שיוכלו ללמוד גמרא בכוחות עצמם, במשך שעות רבות ללא הפסקה. אנשי כנסת הגדולה תיקנו בברכות התורה את הבקשה: "והערב נא... את דברי תורתך בפנינו".

נסו לחשוב על מי שדברי התורה אינם ערבים בפיו, כיצד יכולים אנו לצפות ממנו שילמד שמונה שעות מדי יום? כמה אומלל הוא, כשהוא נאלץ לשבת מדי יום למשך שעות ארוכות אל מול הגמרא הפתוחה, אך אינו מסוגל להגות בה כי ההנאה ממנו והלאה!?

כדי שנוכל להחדיר אהבה ללימוד התורה בקרב התלמיד, אנחנו צריכים להשיג את המטרה המרכזית:

שהלומד יזכה לטעום נמתיקות התורה, ויהנה מעצם הלימוד!

איך עושים את זה? איך גורמים לזכות ליהנות נמתיקות התורה?

לצורך כך אנו מביאים כאן משהו קטן, שקיבלנו ממוקד 'הישיבה' של ארגון 'אחינו', המפעיל פרויקט מיוחד הנקרא 'מתיקות התורה':

התבוננות

אחד מהכלים להתחבר ללימוד, ולהפוך את דף הגמרא לחלק ממך, הוא פשוט להתבונן. להתבונן בעיניים שלך מה כתוב בשורות ובדפים שעוברים לפניך. התבוננות מעמיקה והשקעת מחשבה ולב בכל שורת גמרא, תגלה לפניך עולם שלם, שללא התבוננות זה פשוט חולף מעל ראשך!

בוא נקח לדוגמה 2 מילים שכולנו מכירים "אמר אביי". כולנו לומדים גמרא כבר שנים רבות ב"ה, ועל כן אנחנו יודעים היטב שהאמוראים, אשר שמוותיהם מופיעים בגמרא יותר מכל אמורא אחר, הם אביי ורבא. כשאנו לומדים את הגמרא, כדאי שגם נתעמק קצת במה שמעבר לפשטה של הסוגיא. כשאנחנו "אמר אביי", כדאי שלא נסתכל על המילים הללו רק כמעין הקדמה לקראת הבאת המימרא שלו, אלא נתבונן מעט באמורא הענקי שבענקים, אביי, ונחשוב מעט על קורות חייו ועל חלקו האדיר

<< המשך מעמוד קודם

בקמח! אני במקום לערבב את המים בקמח רגיל, מערב את המים בקמח שמורה!". רבינו הזדעזע מתמימותו, ודרש ממנו שיפסיק מיד לייצר את הסיגריות, ויפרסם שאין להשתמש בהם בפסח.

'רב צריך להיות מוכן לענות בכל המצבים'

סיפר הג"ר יצחק שלמה אונגר, שבהיותו רב שכונת גבעת שאול, אירע פעם בחצות לילה שהתברר שישנה בעיה במקווה המקומית, שעלולה לגרום למכשול נורא, ולא ידע את נפשו מה יעשה. קם מיד ונסע לרבינו, כשבא לבית רבינו, נאמר לו שהוא כבר נם את שנתו וביקש שיעירוהו. ישב רבינו ודן מה לעשות, עד שיצא בידו פסק ברור. לפני שיצא התנצל רבי יצחק שלמה מאוד, שנאלץ להעיר את הרב באמצע הלילה לגודל דחיפות השאלה. אמר לו רבינו: "רב צריך להיות מוכן לענות בכל המצבים".

(מתוך 'שר התורה' תולדות מרן הגאון רבי דב בעריש ווידענפלד זצוק"ל)

לאחר שהגיע לארץ ישראל, הבחין בתופעה שלא הייתה בגליציה, שמעשנים סיגריות בפסח. כשהחל לברר מדוע מעשנים, הלא ישנה בעיה בזה, שכן הדבק שמדביקים בו את הנייר שסביב הניקוטין נעשה מקמח, ויש חשש שיחמיץ? ענו לו שאכן עד לפני כמה שנים לא היו מעשנים מחשש זה, אמנם לפני כמה שנים פרסם יהודי ירא שמים שהוא מצא עצה, וניתן להשיג אצלו סיגריות ללא חשש חמץ. אמנם כששאלוהו, לא הסכים לספר מהי העצה שמצא, בטענה שהוא חושש שאם יגלה יתחילו גם אחרים לעשות אותו דבר, ופרנסתו תקופח.

רבינו פקפק בטענה זו וביקש לקרוא לאותו אדם. כשהגיע ביקש לדעת את סודו, איך הוא מדביק את הנייר בסיגריות? כמובן שבתחילה הוא ניסה להתחמק מתשובה, אך כשרבינו לחץ עליו והבטיח שלא יגלה א' הסוד המסחרי', נאלץ בלית ברירה לגלות את הסוד, וטען שמצא המצאה 'גאונית' ופשוטה, שפלא שאף אחד לא חשב עליה: "הלא מה כל הבעיה? שמדביקים

וכך המציאות, שיש אנשים שפניהם משתנות בשבת, ויש להם פנים אחרות מכל השבוע. כבר סיפרתי שאאמו"ר זצ"ל, הראה לי פעם בבית הכנסת על אדם אחד, שהיו לו בשבת פנים אחרות, 'פנים של שבת'. ולעומת זה, יש אנשים אחרים שנראים כמו בימי החול, ולא ניכר עליהם שום הבדל. והאדם הזה שהראה עליו אאמו"ר שיש לו פנים אחרות, היה יהודי פשוט, אבל היה בעל אמונה ואוהב תורה

מרן הגאון רבי גרשון אדלשטיין שליט"א על חסד, אמונה וחינוך

"יום השביעי שבת" (שמות כ', ט')

אמונה...

דיברו גם על הגיהינום, שיש שכר ועונש, דיברו על זה גם עם הילדים הקטנים, כשילד התחיל להבין משהו, מיד כבר ידע שיש גן עדן ויש גיהינום, יש מצוות ויש עבירות, על מצוה יש גן עדן ועל עבירה יש גיהינום, ואפילו היו ממחישים את הגיהינום, וזה לא גרם לעצבות ולהחזיק עצמו כרשע, מפני שלימדו והמחישו גם את גודל שכר התורה והמצוות, שמידה טובה מרובה ממידת פורענות, ולכן ידעת העונשים רק הוסיפה יראת שמים ולא גרמה לעצבות.

בסעודת שבת, אמי ע"ה הייתה אומרת את לשון הגמרא: "אמר רבה הכל מודים בשבת דבעינן נמי לכם שנאמר וקראת לשבת עונג" (פזחים סח, ב'), וכן את לשון הגמרא: "אמר רבי אבא בשבת חייב אדם לבצוע על שתי ככרות דכתיב לחם משנה" (שבת קיז, ב). זהו הדבר הראשון שהיו שומעים בשולחן שבת, דברי תורה! כך היה החינוך.

נמצא שכל אחד ואחד הרי הוא 'מוכה הרבים' בביתו, באמצעות החינוך שהוא נותן בבית.

להשריש בילדים אמונה

וכך גם גננת בגן ילדים, מלבד החסד שהיא עושה בזה, ששומרת ומשגיחה על הילדים, וזה חסד עם ההורים, וגם חסד עם הילדים שיהיו שמורים, בנוסף לזה הרי גם אומרים עם הילדים בגן "מודה אני" ופסוקי "שמע ישראל" וברכת המזון, ומדברים איתם על ענייני האמונה. וזה זיכוי הרבים באמונה.

ובאמת זה דבר טוב שידברו עם הילדים בגן על אמונה, ועל בריאת העולם, שיש בורא עולם, והעולם נברא בששה ימים, השמש נברא והירח נברא, וכל ענייני האמונה. להשריש בילדים אמונה! וכך באמת עושים בגני הילדים של החרדים לדבר השם, שמחנכים את הילדים לאמונה, ומכניסים בהם הרבה אמונה, וזהו זיכוי הרבים שעושים בגן ילדים, וגם זיכוי הרבים שכל אחד עושה בביתו. קל וחומר מי שהוא מלמד בחיידר, שמלמד את הילדים דברי תורה ממש, ומחנך אותם לתורה ולאמונה, וכן מחנכת ומורה ב'בית יעקב', ודאי שיש בזה זיכוי הרבים גדול מאד!

וכך גם הסבא והסבתא מזכים את הנכדים, כשהם מדברים איתם דברי אמונה, ומספרים להם על קבלת התורה ועל מעמד הר סיני. גם ילדים קטנים צריכים לדעת ולשמוע מזה, ובבית ידברו על זה, שהיה מעמד הר סיני, וקיבלנו עשרת הדיברות, "אנכי" ו"לא יהיה לך" - מפי הגבורה שמענו! גם לדבר איתם שראש השנה הוא יום דין, לא סתם יום טוב שאומרים 'גוט יום טוב', אלא הוא יום דין, שיש בו כתיבה וחתימה, ויום כיפור הוא יום כפרת עוונות, כל אלו הם דברים שאפשר וראוי לדבר עם הילדים בבית, ועל ידי זה משרישים בהם אמונה!

מעלת וקדושת השבת

ובשבת גם כן, יש לדבר עם הילדים על מעלת וקדושת השבת, לא שיחשבו שזה יום שסובלים בו, שאסור זה ואסור זה... להיפך, שבת הוא יום של שמחה, שעושים קידוש, ושרים זמירות, ואוכלים סעודות שבת, עם עונג שבת, ויש גם תפילות שבת, ועוסקים בתורה עם שמחה! עד כדי כך שגם

הזכרנו בעבר, שכל אדם שיש לו משפחה, בשעה שהוא עוסק בצרכי המשפחה הרי הוא עוסק במצוה, מצוה של חסד עם אהבת הבריות, שהוא דואג לבני המשפחה וטורח בשבילם, לפרנס אותם ולמלא כל צרכיהם, וזוכה בזה לזכויות מרובות של חסד. ויש יותר מזה: כל אדם בביתו זוכה גם להרבות זכויות רוחניות, שהוא זוכה בעצמו וגם מוכה אחרים. האבא והאמא מחנכים את הילדים בבית, ומזכים אותם בזכויות של רוחניות.

לדוגמה, כשנולד ילד ומתחיל לדבר, מיד מלמדים אותו לומר "תורה צויה לנו משה", ופסוק ראשון של קריאת שמע (כדאיתא בסוכה דף מ"ב), וכן מלמדים אותם לומר "מודה אני" ושאר דברי קדושה, אף על פי שהוא ילד קטן מאד שרק התחיל לדבר, ועדיין אינו מבין פירוש המילים, רק יודע לבטא אותם בפיו, כבר מלמדים אותו, שידע לומר בבוקר "מודה אני", וילך לישון עם פסוקי "שמע ישראל".

ומעשה שהיה בחוץ לארץ אחרי השואה: כידוע היו הרבה ילדים יהודים, שהוריהם ידעו שהם עתידים להילקח להשמדה, וביקשו להציל אותם. מסרו אותם לגויים שיגדלו אותם, וכשהסתיימה המלחמה היו מקומות שהחזיקו ילדים יהודים וגויים ביחד, ולא ידעו להכיר מיהו יהודי ומיהו גוי. הרב מפוניבז' זצ"ל שנתעסק בהצלת הילדים, נכנס לאחד המקומות האלו, ואמר בפני הילדים את הפסוק: "שמע ישראל השם אלוקינו השם אחד". מיד ניגשו אליו

כמה ילדים שנזכרו במילים אלו ששמעו בילדותם, ועל ידי זה יכלו להציל אותם. כל ילד יהודי שמתחיל לדבר, מיד מלמדים אותו לומר "שמע ישראל", אף על פי שאינו מבין את פירוש המילים. כך גם בחוץ לארץ, שהיו מדברים באידיש ולא הבינו לשון הקודש, אף על פי כן חנכו את הילדים לומר "שמע ישראל" ושאר דברי קדושה. נמצא שכל ילד שמתחיל לדבר, ההורים כבר מזכים אותו בתורה וברוחניות, שהם מחנכים אותו לומר "מודה אני" ו"שמע ישראל", שעל ידי זה גם כשיגדל ידע שיש לו אמונה, כפי שהשרישו בו מילדותו. וזה שייך גם בגיל קטן מאד, כשעדיין אינו בעל הבנה, כבר ההורים זוכים ומזכים אותו!

חינוך לאמונה ויראת שמים

כשילד מתחיל לגדול יותר, הוא גם שומע את השפה איך שמדברים בבית, שעל כל דבר אומרים 'אם ירצה השם' ו'בעזרת השם'. כך מדברים וכך צריך להיות, שלא לומר 'אני אעשה' ו'אני אלך' וכו', אלא הכל 'אם ירצה השם' ו'בעזרת השם'. בזה משפיעים על הילד כבר בגיל קטן מאוד חינוך של אמונה, שהכל בהשגחה ברצון השם.

וזכרנו עוד מימי ילדותי, כשהייתי ילד קטן מאוד, אמי ע"ה הייתה מספרת לנו על עקידת יצחק אבינו, היה שיר באידיש שמתאר את העקידה, והייתה שרה לנו את המילים עם נגינה, על העקידה של יצחק ועד מסירות הנפש, וכן על הצלת אברהם אבינו מכבשן האש, ועל הניסיונות של אברהם אבינו. דיברו על זה כבר לפני החיידר, לפני שהתחילו ללמוד חומש, הכל היה מלא

שייכת הצלחה בתורה, והתפילה נותנת זכויות להצלחה בתורה שאין לשער! ובאמת יש הרבה מקומות בתפילה שמבקשים על תורה, וכפי שהזכיר החזו"א באיגרת (ח"ג קנ"א) "ישים אדם פניו תמיד ליוצרו, שיחוננו ויבינהו בתבונת התורה, וכמו שתיקנו אנשי כנסת הגדולה בתפילת שמונה עשרה

הפנים משתנות בשבת, כמו שהביאו התוס' בכתובות (דף ז, ב) בשם מדרש, כי בשבת "פנים חדשות באו לכאן".

וכך המציאות, שיש אנשים שפניהם משתנות בשבת, ויש להם פנים אחרות מכל השבוע. כבר סיפרתי שאאמו"ר זצ"ל, הראה לי פעם בבית הכנסת על אדם אחד שהיו לו בשבת פנים אחרות, פנים של שבת, ולעומת זה יש אנשים אחרים שנראים כמו בימי החול, ולא ניכר עליהם שום הבדל. והאדם הזה שהראה עליו אאמו"ר שיש לו פנים אחרות, היה יהודי פשוט, שהיה בא לבית הכנסת בערב שבת בשעה מוקדמת, והיה קורא שניים מקרא ואחד תרגום בטעם ובמתיקות גדולה. אמנם הוא לא היה תלמיד חכם גדול, אבל היה בעל אמונה ואוהב תורה, אוהב תלמידי חכמים ובני תורה.

ובפעם אחרת הייתה עובדה איתו, שפרצה שריפה בבית הכנסת ברוסיה, והוא חרף נפשו ונכנס כמעט לתוך האש להציל את ספר התורה, ואאמו"ר זצ"ל שאל אותו שהרי זה פיקוח נפש, האש מתפשטת, ואינו מחויב לסכן את נפשו על כך! השיב ואמר: "הרי זהו ספר תורה, וכיצד אפשר לעמוד מנגד?!", כמו שאם בנו היה נמצא בתוך השריפה, היה נכנס מיד להצילו בלי שום חשבונות, ככה לא היה מסוגל לעמוד מנגד, בזמן שספר תורה עלול להישרף...

התפילה והברכה - לגדלם לתורה

ונחזור לענין שהתחלנו בו: יש הרבה זכויות ועניינים של אמונה שמצויים בכל בית ובכל מקום, למשל בכל בית יהודי יש קופה של צדקה, ומפעם לפעם מפרישים מטבע ונותנים בקופה, וגם נשים נותנות צדקה לפני הדלקת נרות שבת, ובהדלקת הנרות מתפללות ובוכות על הצלחת הילדים בתורה, ומבקשות בדמעות "שיהיו בנינו מאירים את העולם בתורה", וזוהי זכות ומדרגה של אמונה, שמתפללים ומבקשים על תורה! וכן כשנולד ילד, אומרים "מי שברך" לילודת: "שיזכו לגדלו לתורה לחופה ולמעשים טובים", וזו גם כן מדרגה של אמונה, שהברכה הראשונה בלידת הילד היא שיגדל לתורה, ויהיה בן תורה!

ובאמונה זוכים להרבה מאד! זכורני מימי ילדותי ברוסיה, שהיה קשה מאד לצאת מרוסיה (מסך הברזל), והיו צריכים כמה ניסים עד שקיבלו היתר יציאה, ודודי הרב בנימין מובשוביץ זצ"ל היה מתפלל הרבה תפילות ותחנונים, שיזכה לצאת מרוסיה ולעלות לארץ הקודש, ובאמת זכה על ידי תפילותיו שלא כדרך הטבע, שקיבל היתר יציאה, וגם קיבל את האמצעים לזה, ועלה לארץ הקודש.

אין לשער כוח התפילה. אם אדם מבקש ומאמין בכח התפילה שהיא יכולה לעזור, כמו שכתב המהרש"א בקידושים (דף כ"ט) שתפילה אינה נס. אם אדם נמצא בסכנה ועל ידי התפילה ניצול מן הסכנה, זה לא נס, אלא דבר טבעי שהתפילה יש בכוחה להצילו! וכך גם תפילה על תורה, בלי תפילה לא

**כשפרצה שריפה
בבית הכנסת
ברוסיה, הוא
חרף נפשו ונכנס
כמעט לתוך
האש להציל את
ספר התורה,
ואאמו"ר זצ"ל
שאל אותו הרי
זה פיקוח נפש,
האש מתפשטת,
ואינך מחויב
לסכן את נפשך
על כך! השיב
ואמר: "הרי זהו
ספר תורה,
וכיצד אפשר
לעמוד מנגד?!"**

ברכה על הדעה, ובתפילת 'אהבה רבה', ובקדושה דסדרא ובברכת 'אלוקי נצור' אחרי התפילה, ובברכת 'ברוך שמיא' ובעוד מקומות". גם בברכות התורה מבקשים "והערב נא", ובשמונה עשרה מבקשים גם "השיבנו... לתורתך", וכן ביהי רצון שאחרי התפילה "ותן חלקנו בתורתך", כל כך הרבה בקשות מבקשים על תורה!

ומבקשים בלשון תחנונים, כפי שמוזכרים ב"אהבה רבה" - "אבינו האב הרחמן" וכו', ושמעתי מבעלי מוסר שרואים מאן בכמה לשונות של תחנונים יש לבקש על תורה: "אבינו, אב הרחמן, המרחם, רחם עלינו!", כי בלי תורה האדם מסכן, וצריך רחמים גדולים!

הדמעות של האמא והסבתא

ומרן החזו"ן איש זצ"ל סיפר עובדא, באחד שהיה בעל כשרון חלש מאד, עד כדי כך שלא הצליח להבין פירוש דברי רש"י "כל תיבה שצריכה למ"ד בתחילתה הטיל לה הכתוב ה"א בסופה כגון מצרים מצרימה", ואף על פי כן לבסוף גדל והצליח בתורה ונעשה תלמיד חכם גדול,

ואמר מרן זצ"ל כי יתכן שזכה לזה בזכות הדמעות של האמא או של הסבתא, שהתפללו ובכו בהדלקת הנרות על הצלחת הילדים בתורה, והזכות הזו עמדה לו לגדול ולהצליח בתורה!

זהו כח התפילה, שזוכים בה להצלחה שאין לשער, יהי רצון שזוכה כולנו להצלחה בתורה ובכל המעלות, ונזכה להתפלל כראוי.

(מתוך דרכי החיזוק - 290)

חוויה רוחנית יומית מדי יום אצלך במייל

'ניוזלטר' מלא וגדוש בתוכן תורני - הלכתי, אקטואלי ומרתק.
עם סיפורים, רעיונות, ווארטים ועוד...
בהגשה מקצועית עם טעם של עוד... להצטרפות שלח מייל ל-

dirshu@dirshu.co.il

הפורחת בכל יום.. הניוז היומי של דרשו.

אבי לימד אותי לפחד מהגיהנום. הוא תיאר שני התולים העומדים בפתח הגיהנום בלילה, ועיניהם בורקות ומזרות אימה. לשני התולים אלו יש עיניים הנראות כאש אוכלת, והם מוכנים לזנק על כל אדם הנמצא בהישג ידם. עד היום זה, לא רק שאני פוחדת מהגיהנום, אלא אני נרתעת גם מחתולים...

בתו של המשגיח הגה"צ רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל, הרבנית ז. גינזבורג, מספרת על ילדותה והחינוך שקיבלה

בדממה, משתדלים מאוד לא להרעיש ולא למשוך את תשומת לב החיילים. היות ולא היה באפשרותנו לרכוש מגפיים חזקים מעור, היו לנו מגפיים פשוטים, ובמהלך הדרך נפרד החלק התחתון של המגף של אחותי, וכך המשיכה בדרך בלי שום מנעל לרגלה, ורגלה קפאה מההליכה הממושכת בשלג, ומאו היא סובלת בבעיות ברגלה.

במשך כשמונה שעות רצופות הלכנו כמעט בלי שום מנוחה, ובעזרת שני מדריכים שליוונו עברנו את הגבול. שם, בעיירה קטנה בפולין, נשארנו ליד תחנת הרכבת, מחכים כמה שעות לרכבת שתיקח אותנו לוורשה. ככה הגענו לבית קרובינו מספר דקות לפני הדלקת נרות שבת. אבי מחא כפים בשמחה ובהודאה: "ברוך ד'", ולקח את ידי וידי אחותי והרקיז אותנו בחדר מסביב... עד היום אני זוכרת את השבת הזו, ואת השמחה הגדולה שחשנו בשהותנו שוב יחד.

החינוך בבית

בקלם היה רק בית ספר יסודי חרדי אחד בשם "שולמית", שנוסד ע"י תלמידי ישיבת קלם. בבוקר למדנו לימודי קודש ואחה"צ לימודי חול. כשהייתי בכתה ה' השתתף אבי באסיפת הורים, והמורה של לימודי החול החמיאה לו על הישיגי ועבודתי, והתבטאה שיש לי פוטנציאל להיות פרופסור. זה היה יומי האחרון בביה"ס! אבי לא היה מעוניין שבנותי יגדלו פרופסוריות וגם לא שיתחנכו ע"י מורה עם שאיפות כאלו. הוא הוציא אותי ואת אחותי מבית הספר. ובשנים הבאות למדתי לימודי קודש ואת השפה הרוסית עם מורות פרטיות. אבי יישם את הנאמר: "חונך לנוער על פי דרכו". הוא אפשר לי להשתמש בכישרונותיי בכך שנתן לי לעזור במכולת שהתנהלה לידינו, ואחותי שהייתה מוכשרת מאוד לעבודות תפירה ורקמה, עבדה אצל תופרת ורכשה אומנות זו.

אבי חינך אותי בדרכים שונות ומגוונות. הוא נתן לי מחברת, והבטיח שאם אמלא בה בכל יום מקרה של 'השגחה פרטית', יקנה לי פרס. ואמנם, לאחר שמילאתי את המחברת, קיבלתי פרס למרות מצבנו הכלכלי הדחוק, כי עניין זה של הכרה והבנה בהשגחה פרטית, הצדיק את ההוצאה הכספית. בהזדמנות אחרת, למדני אבי לפחד מהגיהנום. הוא לימד שבעוה"ז אנו מונהגים ע"י הקב"ה עם מידת הרחמים ומידת הדין, אך בעוה"ב הקב"ה שופט ללא מידת הרחמים, והמשפט הוא לווהט וחם! כדי להמחיש לי זאת, תיאר שני תתולים העומדים בפתח הגיהנום בלילה, ועיניהם בורקות ומזרות אימה. לשני התולים אלו יש עיניים הנראות כאש אוכלת, והם מוכנים לזנק על כל אדם הנמצא בהישג ידם. עד היום זה, לא רק שאני פוחדת מהגיהנום, אלא אני נרתעת גם מחתולים...

עם הפחד הזה גדלתי, והוא מושרש בי ומלווה אותי עד היום. בניגוד לזמנינו, שרגילים לנהוג עם הילדים ברכות ולא מדברים על גיהנום וכדומה עד שמגיעים לביה"ס.

אבי היה מקריא לנו את "אגרת הגר"א": "העולם הזה דומה לשותה מים מלוחים". אי אפשר לו לאדם להרוות את צימאונו במים מלוחים, כי תמיד ירצה עוד. אנשים בעוה"ז אף פעם לא מרוצים, כי כל כמה שיש להם, רוצים עוד. כשאני מסתכלת היום על העולם, אני רואה כמה זה נכון. באירופה היה לנו כ"כ קצת, אך היינו שמחים ומרוצים. ואילו כיום באמריקה, למרות כל השפע הקיים אנשים פחות מרוצים.

בצעירותי רצה אבי ללמוד איתי יותר. הוא הציע לי לטייל או לשוחח עמו, אבל אני העדפתי להיכנע לתחושת הקטנוניות שהיו לי, והייתי ממציא תירוצים פעם אחרי פעם כדי להתחמק מכך. היום, במבט לאחור, נותר לי רק להצטער על כל אותן הזדמנויות שהפסדתי.

[הרבנית זלטה מלכה גינזבורג (ה'משגיח' הגה"צ ר' יחזקאל לוינשטיין) פורסמו באנגלית בספר זכרונות אלו על אביה - "Daughters of Destiny", הוצאת 'מסורה' עמ' 61 ואילך. קטעים נבחרים מובאים כאן בתרגום חופשי. מתוך 'מפיהם של רבותינו']

"כה תאמר לבית יעקב" (שמות י"ט, ג')

נולדתי בקלם, עיירה בליטא, שם למד אבי בישיבת "התלמוד תורה של קלם". משפחתנו: אבי, אמי, אחותי, ואני גרה בבית קטן ביחד עם סבת. המשפחות באירופה היו קרובות מאוד, והתגוררנו בקרבת דודים ובני דודים. הורי היו אנשים חולים. אבי היה חלוש וחולני מצערירותו, היו תקופות שהיה משתעל ומקיא דם. אמי הייתה רתוקה למיטתה באופן קבוע, ואני הייתי ממלאה את מקומה ומבצעת את עבודות הבית. אני יודעת שבזמננו רופאים שוללים אכילת ביצים רבות בגלל הכולסטרול הגבוה, בכל אופן, אבי הרגיש שזהו מאכל בריא, עשיר באנרגיה, ואכל לפחות שתי ביצים ליום. אבי, למרות מצב בריאותו, זכה ב"ה לאריכות ימים וחי קרוב לתשעים שנה. מכיוון שלחם היה מצרך זול ומשביע, נטל הלחם חלק גדול מהתזונה שלנו. הלחם היה קשה ולא הקל על מערכת העיכול. כל השבוע חיכינו לחלות הטעימות, העשויות מהקמח הטוב ביותר ומביצים. בשל חוליו לא יכל אבי לעכל את הלחם הקשה שאנחנו אכלנו בדרך כלל, ואמי הייתה שומרת בשבילו מהחלה של שבת למשך כל השבוע.

על אף שבעצמנו היינו עניים, אירחנו באופן קבוע אורחים שהיו במצב יותר קשה. באחד הלילות, כשהתיישבנו לסעוד, דרש האורח שלנו שיגישו לו חלה. בלי להתלבט לרגע, נתן לו אבי את מנתו ולקח לעצמו מעט לחם. מאוחר יותר הוכיחה אותו אמי באומרה: "מדוע נתת את החלה ששמרתי עבורך? האורח אינו אדם חולה, הוא עני שצריך לשמוח ולאכול

את מה שכולנו אכלנו". אבי הגיב בפשטות אבל בתקיפות: "אם עני מבקש אווז צלוי, ויש דרך כלשהי להשיג לו זאת, חייבים להשיג לו!". וזה היה סוף הויכוח.

בנדודי הגבולות

בזמנו הוצע לאבי להיות משגיח במספר ישיבות. ר' אהרון קוטלר הזמינו לקלצק, אך אז היה על כל המשפחה לעבור לפולין, כי הצעה זו הייתה לתפקיד קבוע. סבתי, אמה של אמי, שגרה עמנו, הייתה בת 86, ולא היה באפשרותה לעבור נסיעה שכזו. ולכן, למרות שאבי ויתר על משרה טובה כל כך, והיה עליו לחזור לקלם ללא הכנסה כלשהי, בכ"ז לא קיבל את המשרה בקלצק.

אבי כיבד את סבתי כבן המכבד את אימו. כל בוקר היה משכים לקום בשעה שש, ועזר לה בנטילת ידיים ומאכילה עוגה וחלב. הקב"ה בירך אותה באריכות ימים והיא נפטרה בגיל 89. רק לאחר פטירתה קיבל על עצמו את המשרה בקלצק.

הנסיעה לקלצק הייתה כרוכה במסלול מסוכן מאוד. אבי השתמש בדרכון הכפול שהיה ברשותו ונסע לוורשה לסדר את הסידורים ההכרחיים. אמי, אחותי ואני, נסענו לדנציג - מדינה ניטרלית בגרמניה, ויכולנו להשתמש בדרכון הליטאי הרגיל שלנו, אך הבעיה הייתה להיכנס לפולין. במשך חודשיים בהם התאכסנו שם בדירה קטנה ניסה אבי להשיג את האישורים הנדרשים על מנת שנוכל להיכנס לפולין, ומשראה שאין סיכוי להשיגם, התחיל לחשוב על דרך חלופית. יחד עם אחיו שעזרו לו, תכנן כיצד ניתן להבריח את הגבול. ומשום שהיה זה מאמץ גדול מדי בשבילו לחזור לדנציג כדי לקחתנו, הוחלט שאחד הדודים יבוא במקומו.

היה זה בחודש שבט, בשיא החורף הפולני. במשך שעות הלכנו ביער

בעיצומה של אותה מערכה, נגד שלטי החוצות הבלתי צנועים, שגרמו להתמרמרות עזה בין ציבור שלומי אמוני ישראל, הלכו כמה מבני הישיבה לתחנת האוטובוס הסמוכה לישיבה, והתיזו צבע על אותן פרסומות. כשנודע הדבר לרבינו זצ"ל, כעס מאוד

הגאון רבי שמחה זיסל ברוידא זצ"ל, על איך מתנהגים בני תורה

לו את המכתב על כל חתימותיו, תוך שנעלמה ממני העובדה שהדיעה זכתה למקום בולט ב'יתד נאמן' של אותו יום, בתוספת דיווח נרחב, על כי דבר המכתב זכה לתהודה בעיתונות התקופה, ודווח עליו בהבלטה יתירה- ובדרך זו נודע הדבר לרבינו זצ"ל עוד טרם באי.

מיד עם היכנסי לביתו, פתח רבינו במתק לשונו ואמר: "בדרך כלל יש להגיב במורת רוח על כך שצעירים נוקטים יוזמות, וקובעים עמדות מבלי להימלך קודם לכן ברבותיהם ראשי הישיבה, ומה גם שעצומה כזו, החתומה על ידי מאות מבני הישיבה, נכרכת בהכרח ע"י הציבור הרחב בשמה של הישיבה, ולא כעניין פרטי ויוזמה עצמאית של מספר בחורים. אלא שהמקרה הזה, באופן יוצא מן הכלל, גרם לי קורת רוח, ואפרש לך את דברי:

"הנה בכל המאבקים אותם מנהלת וניהלה היהדות הנאמנה מאז, אין לצעירי הצאן בהיכלי הישיבות חלק מעשי בהם, ומתוך כך עלולים הם לבוא לידי מחשבה, כי מאבקים אלו אינם מעניינם של בני הישיבות, שכיון שקבעו עצמם על התורה ואך אליה מגמתם, אל להם להתעניין כלל בעניינים כמו אלו, אשר מתאימים יותר לאחרים. וכאילו חלוקת תפקידים יש כאן: בני תורה מופקדים על היגיעה בתורה, ואילו גיבורי החיל יראי ה', מופקדים על המלחמה במשנאי ה', וממילא אין בני התורה צד במלחמות אלו, ויכולים להביט באדישות כלפי כל המתחולל סביבם, מאחר שאין זה מתפקידם וחובתם.

"ולא היא! שבוודאי מכלל החובה המוטלת על כל יהודי באשר הוא, לעמוד בפרץ כנגד פורצי גדר בכל אמצעי שהוא, כדי להעמיד הדת על תילה. והן אמת שממבט רחב, אין לכלל המאבקים האלו השפעה במלחמה הכללית עם אויבי ה', והם מועילים רק לאותה פרצה ובאותה שעה. ואילו לימוד התורה מצד עצמו, הוא הנשק האמיתי היעיל, אשר בו ינוצחו פורקי העול, ובו

תעבור רוח הטומאה מן הארץ, כי מעט מן האור דוחה הרבה מהחושך. אבל גם זה בכלל חובתו של כל יהודי, להזדעק ולמחות בכל לב על כל פרצה, כדי לתקנה במקומה ובשעתה, מבלי לחשב במקרה כזה את חשבונות העתיד. "אלא שכל זה אמור רק בנוגע להבנת עיקר החובה, והמעורבות האישית העמוקה, אותה יש לחוש כלפי אותה פרצה, אבל באשר לצד המעשי - אסור לו לבן תורה להתעסק בפועל בעניינים אלו, מן הסיבה הפשוטה, שהם כרוכים ביציאה מאהלה של תורה, ודברי תורה נוח לאבדם ככלי זכוכית, וממילא כל יציאה של בן תורה - ואפילו ארעית - מהישיבה, טומנת בחובה סכנה לכל עתידו הרוחני, ועל כן נדחים עניינים אלו, ויהיו מקודשים ככל שיהיו, מפני תלמוד תורה.

"הביאור בהבנת עיקר חובת בן התורה יש בו נפקא מינה למעשה - לעניין תחושת ההזדהות עם המאבק, שכל פרצה נוספת או גזירה הטומנת בחובה פגיעה בה' ובתורתו, חוב גמור הוא על בני תורה, כמו על כל איש מישראל, לחוש כאב עמוק ולבכות את עלבונה של תורה בכל ליבם, ואין זה עניינו של יהודי אחר יותר מאשר עניינם הם, ובן תורה שהוא אדיש, ואין לו לב מרגיש לכאוב את כאב התורה, על כל אותן פרצות בכל היקר והקדוש לנו, המתרחשות ובאות עלינו חדשים לבקרים - הרי שחסר בעצם שייכותו למחנה שכינה.

"הפרדה זו בין המחשבה שבלב, לבין המעשה בפועל, משולה היא לשני אנשים העומדים על שפת הנהר, ולנגד עיניהם נקלע אדם לתוך מערבולת

'והודעת להם את הדרך ילכו בה' (שמות י"ח, כ')

לפני כמה שנים, כאשר פקד את ארץ הקודש גל של פרסומות לא צנועות, גרם הדבר להתמרמרות עזה בין ציבור שלומי אמוני ישראל. באחד הימים הלכו כמה מבני הישיבה לתחנת האוטובוס הסמוכה לישיבה, והתיזו צבע על אותן פרסומות. כשנודע הדבר לרבינו זצ"ל כעס מאוד. ראשית, על חילול ה' הכרוך בכך. ושנית, גרם שעל בן תורה להשקיע את כל אונו בלימוד התורה, ועליה בלבד ישים כל מגמתו בחייו ולא בכל נושא אחר, יקר מכל שיהיה, בתור שכך אין לו לשים לב לדברים מן הסוג הזה.

הוא הוסיף עוד, כי פעולות כאלו גורמות להשחתת המידות, וכל בן ישיבה שעוסק ראשו ורובו בלימוד התורה, לא יכול להיות עסוק בהן.

ביאור והסבר נפלא בחובתם של בני התורה

היה זה בקיץ בשנת תשמ"ו, כאשר הארץ כולה געשה סביב גל של תמונות, מהסוג של 'הרחק מן הכיעור ודומה לו', שהציף את שלטי החוצות ברחובות קריה. מחנה היראים לדבר ה' יצא למאבק עיקש במסירות נפש. מרנן הגרא"מ שך, הגר"ש אלישיב והגרש"ז אויערבאך זצ"ל, יצאו בקריאה גלויה, שעל כל אחד מוטל לעשות כל אשר בכוחו למנוע גזירה איומה זו, והגרש"ז זצ"ל אף הגדיל לעשות, ויצא בהודעה גלויה שהתפרסמה בעיתונות, כי בדעתו לצאת בעצמו לרחובה של עיר, על מנת לגולל בגופו את חרפת התמונות המסוכנות הללו, ולו במחיר ישיבה בכלא.

ומנגד, סירבו אלו שהיכולת הייתה בידם מקרב השלטון, בעקשנות ובאטימות לב, להסיר את החרפה, ואדרבה, הגבירו ביתר שאת את תפוצת אותן תמונות ברחבי הארץ,

בלוויו מתקפה חסרת תקדים, הסתה חמורה והשמצות ארסיות בדבר 'אלימות' החרדים, תוך ש'ורועות החוק' מחמירים בקנסות ובמאסרים חריגים.

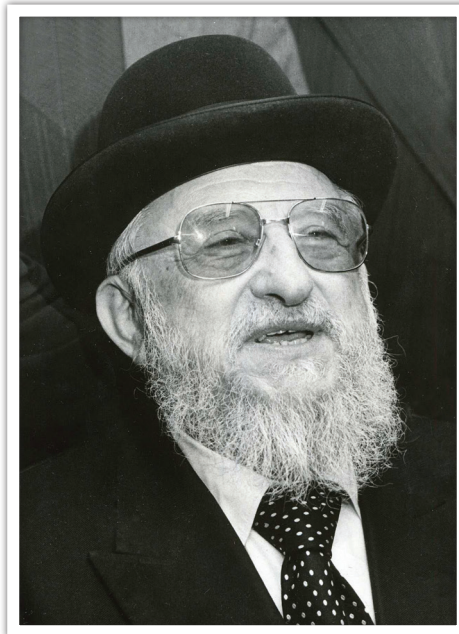
אלא שככל שהרשויות הכבידו את עולן, כך גברה ונתעצמה רשימת גיבורי הכוח שיצאו לרחובה של עיר, לגול את החרפה על דעת להיעצר בכלא. או אז נוכחה הרשות בנחישותה של היהדות הנאמנה, ונסוגה בה לגמרי מן העניין. בבת אחת הוסרו כל התמונות מכל רחבי הארץ, לרבות יישובים חילוניים מובהקים.

דא עקא, שאת כל הזעם ורגשי התסכול שחשו בעקבות כך, שפכו על שני הנחשונים, אברכים חשובים, שיצאו ראשונה לפני המחנה לפעול בגלוי ללא מורא, בסופגם מכות, השפלות ועינייים, והם המה אשר סללו את הדרך לכל הבאים אחריהם. עוד כשהמערכה הייתה בתחילתה נגזרו עליהם עונשי מאסר כבדים, וככל שגברה המערכה, כך כבדה עליהם יד הרשות, והחמירה את תנאי מאסרם בהגבלות שונות, ובתנאים קשים משואו.

בעיצומה של אותה מערכה, התעוררו בני החבורה בישיבה הקדושה, לצאת במכתב הזדהות ותמיכה לשני גיבורי החיל הנמקים בכלאם, בכדי לחזקם ולעודד את רוחם. המכתב נכתב ונחתם ע"י כשלוש מאות תלמידים מהישיבה ביום חמישי כ"ז אייר, ועוד באותו ערב נשלח לתעודתו ל'כלא רמלה' בידי שליח מיוחד.

מספר תלמיד:

למחרת, בבוקרו של יום השישי, נכנסתי לביתו של רבינו זצ"ל, כדי להראות

ונציין את סדר לימודיו: רבינו מתגבר כארי לאחר חצות הלילה, ומתחיל באמירת א. תיקון חצות ב. זוהר ג. תהילים ד. נ"ך ה. משנה ברורה ו. רמב"ם ז. שו"ע ח. תלמוד בבלי ט. תוספתא י. תלמוד ירושלמי

עמל ומסירות נפש לתורה • פרק מיוחד על החובות של מרן הגאון רבי חיים קניבסקי שליט"א

"לאהבי ולשמרי מצותי" (שמות כ', ה')

לימוד מסכתות קטנות

רבינו בגדול צימאנונו לכל חלק בתורה, לא מוותר אף על דבר אחד מדברי חז"ל בכל רחבי הש"ס. אחד הדברים הבולטים, שרבינו עמל עליו מאוד בסדר הלימוד של השמונה דפים, הוא במסכתות הקטנות שנדפסו בסוף מסכת ע"ז, שכוללים: אבות, אבות דרבי נתן, סופרים, שמחות, כלה, כלה רבתי, דרך ארץ רבה, דרך ארץ זוטא, גרים, כותים, עבדים, ספר תורה, תפילין, ציצית, מזוזה.

זהירות נפלאה מלבטל קביעות

רבינו חוזר ואומר שלא לבטל קביעות של לימוד עד כמה שאפשר [מלבד אם הוא מרגיש שמוכרח להתאוורר וכיו"ב].

מסירות נפשו של רבינו שלא לבטל קביעות

ולהמחיש כמה מוסר רבינו נפשו שלא לבטל מקביעות לימודיו תמיד העובדה הבאה: בערב סוכות תשס"ב עבר רבינו אירוע רפואי, שלא נודע בברור, רק עד מוצאי החג, מה בדיוק מצב בריאותו. לאחר סעודת החג בבוקר, כבר לא יכול רבינו ללכת על רגליו בעקבות האירוע, והיו צריכים לגוררו עם כיסא למיטה, ובקושי הצליח לעלות ולזוז במיטתו. לפתע ביקש גמ' בבא מציעא והחזיקה בידי עד שגמר את שמונת הדפים של לימוד חובותיו. הדבר היה לפלא בעיני כל רואי, איך מצליח לעשות זאת!

במוצאי יו"ט אושפז בבית הרפואה 'מעייני הישועה', שם טופל מספר שבועות במסירות רבה. בתחילה ישב על כסא גלגלים בשיתוק חלקי, ואמר לי שקשה לו מאד לאמץ את הראש וללמוד, אבל ב"ה כל בוקר למד החובות במסירות רבה, ולא ויתר אף יום אחד, תמידין כסדרן. בכל יום שהיה גומר את כל לימוד חובותיו, היה אומר בשמחה ובסיפוק: "ב"ה גמרתי את החובות!", ובס"ד לא דילג אף בשנה זו אפי' יום אחד מלימוד חובותיו! ובאמת בשנה זו בערב פסח, בסיום, היה רבינו מרוגש ביותר בהודאה לה',

שזכה גם בשנה זו לסיים יום את לימוד חובותיו, דבר שכלל לא היה מובן מאליו...

וזכורני, שכששהה אז רבינו בבית הרפואה, שמעתי שהתבטא, שכיון שכבר חוזר הרבה במשך השנים על הגמ', ממילא כשלומד את הגמ' יודע להמשיך בע"פ את המשך הגמ'...

ולהמחשה נוספת, עד כמה מוסר נפשו ללימוד חובותיו היומיים, בערב שבת קודש וארא כ"ז טבת תשע"ו, קודם הדלקת נרות, חש רבינו לפתע שלא בטוב וגופו קדח מחוס, וכך במשך השבת היה בחולשה גדולה תחת השפעת תרופות. בשבת זו היה עליו לסיים מסכת מנחות לפי סדר הלימוד הרגיל, ועל אף כל חולשתו התאמץ במשך כל השבת, בלילה וביום, ללמוד עוד דף ועוד דף, עד אשר בס"ד סיים לקראת מוצאי שבת מסכת מנחות, במסירות נפש עצומה!

במוצאי שבת הוחלט בהתייעצות עם הרופאים, לאשפזו בבית הרפואה 'מעייני הישועה' כדי שיקבל את הרפואה דרך הווריד ויזרו את ההשפעה. כשסיפרו על כך לרבינו הגיב מיד בתמיחה: "כיצד אפשר להתאשפז, הרי צריך להתחיל מסכת חולין?".

החובות של רבינו, כשם כן הם. משל למה הדבר דומה: לאדם השקוע בחובות גדולים, ומתהלך כל שעות היממה ודואג מה יהיה עם חובותיו, וכיצד יפרעם ואיך יגלגלם, ולא נח ולא שקט כל הזמן מדרגתו על פירעון חובותיו. כך הזוכים לחסות בצלו הגדול של רבינו חיים קניבסקי שליט"א, חווים את המתח הגדול של ה'חובות' השורר בסביבתו של רבינו כל יום מחדש עד לסיומם של לימודי ה'חובות'. חובות אלו רודפים אותו כל שעות היממה, ואפילו שכשנשכב לנוח, מיד כשמתעורר - דעתו על החובות, ואף מצב בריאותו תלוי במידה רבה אם נמצא לפני סיום החובות או לא...

וסדר לימודים אלו, סיגל רבינו לעצמו כבר בתור בחור צעיר, בגיל שש עשרה לערך, והקדיש לכך שעות רבות מידי יום ביומו, בלי לדלג אף יום גם בזמנים לא קלים. כך חוטף רבינו מזמנו היקר ללימודים אלו, בו בזמן שאת עיקר יומו מקדיש רבינו ללימוד העיון, חיבורי ספריו הנפלאים ועריכת מכתביו ועוד. ומפני שרבים שואלים ודורשים, לפתוח להם פתח לתוך העולם הנפלא הזה של חובותיו של רבינו, לדעת מה לומד וכמה לומד מידי יום ביומו, למען הגביר אהבת וחשק לימוד התורה בקרבם, וממנו יראו וכן יעשו, לפיכך השתדלנו בס"ד להביא קצת מעניין לימוד חובותיו, להרות לב הצמאים

לדעת הליכות מלכי בקודש, מאן מלכי רבנן רבינו שליט"א, להגדיל תורה ולהאדירה. ונציין בקצרה סדר לימודיו: רבינו מתגבר כארי לאחר חצות הלילה, ומתחיל באמירת א. תיקון חצות ב. זוהר ג. תהילים ד. נ"ך ה. משנה ברורה ו. רמב"ם ז. שו"ע ח. תלמוד בבלי ט. תוספתא י. תלמוד ירושלמי.

ובערב שבת קודש לאחר הצהרים כשחוזר מהטבילה במקווה לכבוד שבת, לומד שנים מקרא ואחד תרגום עם פרש"י, ובחומש שמות מכילתא, ובחומש ויקרא ספרא [תורת כהנים], ובחומש במדבר ודברים ספרי.

סדר לימוד החובות

רבינו מתגבר כארי לאחר חצות לילה, לעבודת ה' וליגיעת התורה, ומיד מתחיל.

ה'חטיפות' של רבינו

מכיוון שכבר מעל שבעים שנה סיגל רבינו לעצמו לסיים את הש"ס בכל שנה, עלה בחשבונו שנצרך לכך כמה דברים: א. ללמוד כאמור כל יום שמונה דפים. ב. כמו כן, באם מגיע לסיום המסכת ונשאר למחרת פחות משמונה דפים, כגון בחודש טבת שלומד מסכת זבחים, וכשמגיע לסוף המסכת היה עליו להתחיל הלימוד היומי בדף ק"ו, בו בזמן שדפי המסכת עד דף ק"כ, ואם ילמד מדף ק"ו כמידי יום שמונה דפים, גיע לימודו עד דף ק"ד, ולמחרת כבר יישארו פחות משמונה דפים, לפיכך עשה לעצמו חוק שאין להשלים דפים מסכת למסכת, אלא לומד באותו יום מדף ק"ו עד סוף המסכת שזה חמש עשרה דפים, וזה הנקרא 'יום החטיפה', משום שחוטף דפים יותר מכל יום [ועי' עירובין נ"ד א': א"ל שמואל לרב יהודה שינא חטוף ואכול חטוף ואשתי, דעלמא דאזלינן מיניה כהלולא דמי].

אשרי עין ראתה כל אלה, את חשקת התורה והצימאון הנורא לכל דף גמ', ואע"פ שכבר למד רבינו את כל הש"ס פעמים רבות, מ"מ כל פעם ניגש אל לימודו באותו החשק ובאותה השתוקקות, כאילו לומד זאת פעם ראשונה, ומקיים במוחש דברי חז"ל 'בכל יום יהיו בעיניך כחדשים'.

שמחת תורה תשס"ב

רבינו רה"י הגר"א"ל שטיינמן, טרח ללכת לבקר את רבינו בביה"ח 'מעייני הישועה', וטיפס את המדרגות עד הקומה השישית. כשחזר לביתו סיפר בהתפעלות, שראה את רבינו רתוק לכסאו לאחר האירוע הרפואי שעבר בערב סוכות, ואעפ"כ לומד פרק 'איזהו נשך' בבבא מציעא בסדר חובותיו!

פעם רבינו התעורר בחורף משנת הצהריים וכבר היה חשוך, נדמה היה שזה בוקר, ואמר לאחמ"כ שחשב שכבר התחיל יום חדש, וצריך חובות הלימודים של מחר...

באחד הימים ששהה בבית הרפואה, סיים ללמוד את דפי הגמ' של החובות היומיים, ונשכב לנוח, לאחר כמה דקות התעורר ואמר: "כבר הספקתי ללמוד עכשיו תוך כדי שינה עוד דף גמ'..."

שמעתי מחתן רבינו: פעם לאחר לידת אחד מילדיו, נשאר ללון עם אשתו היולדת בבית רבינו בחדר לימודו, ורבינו רצה בלילה לפני שעלה על יצועו, להשלים לימוד חובותיו, ולא רצה להפריע את מנוחתם. לפיכך יצא עם הגמ' ללמוד בחוץ [בחזית כניסת הבית] בזמן שהיה גשום בחוץ. אמרה לו הרבנית: "אולי תשלים את לימודך מחר?". השיב לו רבינו: "אם אלמד היום שישה דפים במקום שמונה, מחר כבר אלמד רק חמשה דפים". לא וויתר רבינו בשום אופן על קביעותו וסיים החובות עד גמריא!

לימוד עד כלות הכוחות

אירע פעם שרבינו היה עייף מאד באמצע הבוקר והיה צריך לסיים מסכת סוטה. אמר שילך קצת לנוח והחל ללכת, פתאום חזר ואמר: "זה לא עסק, המתחיל במצוה אומרים לו גמור", וסיים בשארית כוחותיו מסכת סוטה. באחד הימים, כשרבינו למד רוב הלילה ולא הלך למנוחה קצרה בבוקר, אלא המשיך בלימוד הגמ', אמרתי לרבינו שילך קצת לנוח, והשיב רבינו: "המנוחה הכי טובה זה ליד הגמ'".

לא פעם ראיתי את רבינו שקם מכסאו ועובר לכסא עץ דק, וביאר רבינו טעם הדבר כי בלימוד החובות משתמש בכסא רגיל [מעץ] ללא ריפוד כלל, כדי שלא ינמנם.

פעם התבטא רבינו: "יש חובות ואין זמן לאכול"...

ממתי התחיל רבינו לימוד החובות

שאלו לרבינו ממתי התחיל סדר לימוד חובותיו זה, שמסיימם כל שנה בערב פסח, והשיב: בגיל שש עשרה בערך. ובשנה ראשונה ושניה עדיין לא הצלחתי לעמוד בכלל, משום שהיה קשה ללמוד שמונה דפים ליום, ובשנה שלישית ב"ה כבר הצלחתי. אמנם את סדר המחזור של הלימוד ברמב"ם וש"ע התחלתי מאוחר יותר.

היום סוכב סביב החובות

אחד מהחזיונים הגדולים לאהבת תורה, שזוכים לקבל מלחסות בצלו הקדוש של רבינו, הוא לימוד ה'חובות', שעל זה סוכב והולך כל היום כולו, ובזה רואים בחוש איך כל הבריאה משועבדת לתורה.

ונמחיש הדבר, עד כמה רבינו חי את לימוד חובותיו: לא פעם נכנס יהודי ושופך לבו לרבינו, על ריבוי החובות שיש לו, ואומר לו רבינו 'גם לי יש חובות'. ולא פעם התבטא רבינו לפני סיום החובות 'אני בעל חוב גדול'.

שמעתי מאמור"ר שליט"א, באחד מימי ה'שבע ברכות' של בן רבינו עם אחותי הצ' תחי', אמר רבינו לאמור"ר שליט"א, שמתנצל שאינו יכול לבוא לאחד מהשבע ברכות, כיון שהוא בעל חוב ועליו לפרוע חובותיו. בתחילה חשב אמור"ר שליט"א שהכוונה לחובות כספיים, וניגש לחברותא של רבינו, הגאון ר' דב וינטרוב זצ"ל, ואמר שצריך לראות כיצד לעזור לרבינו. הלה החל לחייך, שאלו אמור"ר שליט"א: "מדוע הינך מחייך?", והשיב לו, שאין כוונת רבינו לחובות כספיים, אלא היות והייתה חתונה ושבע ברכות שגזלו

הרבה זמן, צריך רבינו להשלים לימוד חובותיו, ולפיכך השאיר ערב אחד פנוי, ולא הלך לשמחת שבע ברכות של בנו, כדי להשלים לימוד חובותיו. [וזכרוננו כי הרבנית ע"ה הייתה מרבה לספר עובדה זו בעונג רב].

סיפר אחד מבני רבינו שלמד עמו בחברותא שנים רבות, שקודם שהתחילו בלימוד לא היה שייך לדבר עמו על שום עניין, וראו עליו שהוא מתוח, ורק לאחר שגמרו קביעות הלימוד ראו שנחה דעתו עליו, והיה אפשר לשוחח עמו, משום שקודם צריך ללמוד ולא לדחות לאחר זמן.

אירע פעם שרבינו נתעורר בחורף משנת הצהריים כשכבר היה חשוך, ורגע היה נדמה לו שזה בוקר, ואמר לאחר מכן שהנפק"מ שחשב שכבר התחיל יום חדש, שהחל ללמוד את חובות הלימודים של מחר...

מידי פעם כשצריך להגיע איזה רופא לסייע לרבינו, אז רבינו מתבטא: "עכשיו זה זמן לבא?". ונשאל רבינו מדוע היום זה לא הזמן? והשיב רבינו שנשאר עוד חובות, זה לא הזמן עכשיו...

אמרתי פעם לרבינו, שבימי חול המועד היו כאן אלפי איש, שבאו לאחל 'חג שמח' ולהתברך ממנו, ואמר רבינו: "העיקר שהסקנו את החובות ב'ה'!".

החובות של הרבנית ע"ה

שמעתי מהרבנית ע"ה, שכבר באחד וחצי בלילה השעון של רבינו מצלצל להעירו ללמוד חובותיו היומיים, ואני קמה לעוזרו, וגם לי יש חובות, כגון תהילים, אגרת הרמב"ן, פרק שירה [פרק ליום], שתי הלכות לשוה"ר [והוספתי לארבע, שיהיה לזכות מי שצריך להיפקד בזש"ק], ואורחות צדיקים.

אמרה לי הרבנית: "אמרתי לרבינו בכל אני יכולה לעזור לו, חוץ מדבר אחד, דהיינו בחובות של הלימוד שלו"...

מה יש תועלת בלימוד שמונה דפים ליום?

אחד שאל לרבינו, אם כדאי לו להרגיל עצמו ללמוד בסדר לימודו שמונה דפים ליום [כמו שנוהג רבינו בסדר חזרת לימודו], והשיב לו, שרק אם כבר למד היטב את הש"ס אז יש תועלת בזה, אבל ללמוד בפעם הראשונה שמונה דפים ליום אין בזה כל תועלת!

ללמוד עד שיבין

אחד אמר לרבינו שסיים החובות מהר, ואמר רבינו: "לסיים מהר הוא דבר לא טוב, אלא צריך ללמוד ולהבין ולזכור ולדעת!".

נכנס אחד לרבינו, בהצעה לפנות לאנשים שסיימו את הש"ס לפחות פעם אחת, וילמדו כל יום שבע דפים, ורבינו בירכו על כך, אבל אמר רבינו שכוונתו רק באופן שיבין מה שלומדים.

ניצול הזמן אצל רבינו

דרכו של רבינו לנצל כל רגע פנוי בכל מקום שהוא, להשלים לימוד חובותיו. שמעתי מהרה"ג ר' ישעי' אפשטיין שליט"א, שבשנים עברו כשרבינו היה נוסע לסנדקאות מחוץ לעיר, היה קבוע ש"ס במכונית, לניצול כל רגע פנוי ללימוד החובות.

וכן כשרבינו היה הולך בגינה לצורך בריאותו, והיה נח על ספסל באמצע הליכתו, מיד היה אוזח גמ' בידו ולומד, ואף סיומים היו מתקיימים במקומות אלו.

עוד סיפר כידוע, איך שרבינו היה הולך בגינה ומחשב כיצד לנצל את הזמן, ובאם היה ידוע שביום למחרת יש נסיעות לבריתות מחוץ לעיר, היה ישן בנסיעה [שבנסיעה יותר קשה ללמוד].

שמעתי מרבינו שפעם נקרא לצבא, ובחדר ההמתנה יחד עמו שהו עוד אנשים, שהמתינו שיקראו לכל אחד ואחד, וגם הוא ישב וחיכה וניצל בינתיים את הזמן ללימוד החובות, ולא שם לב שקראו לו, ואח"כ הרים עיניו וראה שכולם כבר הלכו ונוותר רק הוא, אז קם והלך [זה היה כבר לאחר הנישואין]. סיפר הבן של ר' אברהם יוסף (מוניח) שפירא ז"ל, שלפני כעשרים שנה בא רבינו לחתונת אחד האחים בזמן הכתוב בהזמנה, וראה שאין עדיין ציבור, לקח כסא והתיישב ללמוד עם גמרא, והיה זה במקום החופה, ובינתיים התאסף הקהל, והרמקולים עובדים וכו', ורצו להתחיל החופה, אך רבינו ישב שם ולמד ולא שם לב למה שסביב, עד שלבסוף אחד נגע בו בידו, ואמר לו שהגיע זמן החופה.

שמות הפרשיות ושמות המסכתות

סיפרה חמותי הרבנית חנה שטיינמן ע"ה [בתו הגדולה של רבינו], כי

כשהייתי בישיבה קטנה, היה ראש הישיבה מכבד אותי לעבור לפני התיבה. למדתי להתפלל מחזנים אשכנזים. יום אחד לאחר שגמרתי את התפילה, וקבלתי ברכות 'יישר כח' מרבני הישיבה וגם מכמה חברים, ניגש אלי בחור ואמר לי: "אתה מחזן בקול של תרנגול"... עד היום, אחרי המישים שנה ויותר, הדבר הקוק בזכרוני

הגאון רבי ראובן אלבז שליט"א, על איך מתנהג יהודי

ישיבה לגמול חסד? לא רבות! אבל הקב"ה רצה שאדם יהיה מסובב בחסד בכל שעות היממה, לשם כך נתן לו את האישה, אחר כך יבוא ילדים ותהיינה לו אפשרויות נוספות להיטיב... כל זה כדי לזכות את האדם שיהיה בעל כוח נתינה, כי חיי משפחה הם מסכת גדולה של נתינה!

זה התפקיד שהועיד הקב"ה לזכר - להיות המשפיע, לתת לאשתו שפע כל הזמן. ואם הוא זכה - בעצם הביא את עצמו לתכלית הבריאה, וזו הזכות הגדולה ביותר שיכולה להיות לו. כאן בא לידי ביטוי ציווי התורה לעשות גם לפני משורת הדין. הרמב"ם (הלכות אישות פט"ו ה"ט) כותב, כי על האדם לכבד את אשתו יותר מגופו. זוהי המצווה המוטלת עליו, ואל לו לחשב את מעשיו על פי מעשי אשתו! שמא יאמר אדם: והלא הרמב"ם (שם ה"כ) מצווה את האישה "שתהיה מכבדת את בעלה ביותר... ויהיה בעיניה כמו שר או מלך". אם כן, עד שלא אהיה בעיניה כמלך איני מחויב לדאוג לה ולכבדה ביותר...

אך טעות בידו! ראשית עליו לקיים את תפקידו ולכבדה, וה' ייתן גם בליבה לכבדו כראוי. אל לו להשיב לה כמידתה, אלא לעשות את מצוותו, ולהעניק לה אפילו יותר מהמגיע על פי דין!

בעבר הייתי שומע שיעורים ממורנו ורבינו, רבי בן ציון אבא שאול זצ"ל. כשלמדנו מסכת כתובות, והגענו לדברי המשנה (נט ע"ב): "ואלו מלאכות שהאישה עושה לבעלה: טוחנת, ואופה, ומכבסת, מבשלת..." פתח הגאון רבי בן ציון ואמר: "לכאורה מה מחוייבת האישה לעשות? לקחת תפוח אדמה, להכניסו עם מים ומלח לתוך הסיר, ולהעמיד את הסיר על גבי האש... אה, אתה רוצה תבלין? שים בעצמך, היא לא חייבת לך יותר מזה... ואם היא מתבלת את התבשיל - זו כבר מידת לפני משורת הדין. ואם היא קוצצת בצל ומוסיפה כורכום או קנמון - זה כבר ממש לפני ולפנים משורת הדין... אין זה חיוב שלה!

"אלא מה, ודאי שאישה כשרה אינה מגישה אוכל תפל ולא מתובל, אלא טורחת ומתקנת את המאכלים שיהיו ערבים לחכו של בעלה. אם כך, מן הראוי שיעשה גם הבעל דברים שאינו חייב לעשותם, ואל יאמר: 'רק מה שאני חייב על פי דין אני עושה'... שהלא אם תתבונן תראה שגם היא עושה לך דברים שאינה חייבת כלל... היא מתבלת לך את האוכל וטורחת, ולפעמים משחימה את הבצל שיהיה טעים, וייתן טעם משובב למרק. זה לא סתם בצל שלם ש'זרקה' לתוך הסיר, היא טורחת למענך יותר מחובתה, ועל הטרחה הזו עליך להשיב לה כגמולה הטוב, ובמה? בעשייה ובטרחה לפני משורת הדין".

הסתכלות זו חייבת להיות מול העיניים כל הזמן. לשים לב לכל הטרחה שטורחת האישה, ולא לחפש תמיד היכן לא הצליחה לעמוד בדרישות...

אנו מוצאים אצל גדולי ישראל שהיו מתנהגים כך.

שמעתי מכמה יהודים נאמנים, שראו במו עיניהם את הגאון רבי בן ציון זצ"ל נכנס למטבח ביום שישי, לובש את הסינר, לוקח את הדגים ומקרצף אותם, מחתך ומבשל.

הוא לא עשה זאת מפני שרצה לאכול דג טעים. כל רצונו וכוונתו היו כדי ליהנות את אשתו, לתת לה הנאה ושמחת חיים, שתכנס לשבת קודש בשמחה וברוגע, ושתהיה לשניהם יחד שבת שלום. כדי להגיע לאווירה של שלום צריך להעניק ולהשפיע, לכן היה מכין את הדגים לשבת.

אדם שחי בצורה כזו של השפעה ונתינה - חי בעולם אחר - בבחינת 'מעין עולם הבא'. הנתינה בבית הרב הייתה הדדית! אי אפשר לתאר את הדאגה שהרבנית הייתה דואגת לרב זצ"ל, הייתה יושבת בבית וחושבת: "הרב כעת

המשך בעמוד הבא <<<

"והודעת להם את הדרך ילכו בה ואת המעשה אשר יעשו" (שמות י"ח, כ')

דורשת הגמרא (בבא מציעא ל ע"ב) "אשר יעשו" - זו לפני משורת הדין". החובה לעשות לפני משורת הדין היא עניין עמוק. זה אינו הידור בעלמא, אלא ישנה מצוה לנהוג לפני משורת הדין. לכן אין זה נכון לומר: "אם הדבר אינו מעיקר הדין, אני פטור". ישנם תחומים שונים בהם נדרש האדם להתנהג לפני משורת הדין. פעמים רבות עליו לוותר לזולת גם אם אינו מחוייב על פי דין, וזה רצון ה', שנוותר מעצמינו ונשפוט את זולתנו לכף זכות.

יהודי אינו יכול לחיות לעצמו. תמיד צריך הוא לכוון את צעדיו על פי הסובבים אותו, החל מבני ביתו, מעגל ידידיו, ואף מעגלים רחוקים יותר. תמיד עליו להתחשב ולסייע לאחרים. זוהי המתכונת בה ברא ה' את עולמו, כפי שכותב בעל המכתב מאלהו, שתכלית הבריאה היא שהאדם יהיה מסובב כל הזמן בחסדים: בבית עם האישה, עם הילדים ועם כל הסובבים אותו, כפי שאומר דוד המלך בתהלים (כ"ג, ו'): "אך טוב וחסד ירדפוני כל ימי חיי".

לא יתכן קיום לעולם, אם כל אחד יעשה רק מה שהדין מחייב, כי בגדר עשיית הטוב נכללת עשייה לפני משורת הדין. האדם נבדל מהבהמה בתכונת הנתינה.

נתבונן במעשה הבריאה, מהו טיב הקשר שבין הברואים מאותה משפחה: החיות והבהמות אינן צריכות להיות קשורות כלל זו לזו. סוס וסוסה, שור עם פרה - אין ביניהם כל קשר של חיי משפחה לאורך זמן. בתחילה האם נותנת לוולד את מה שנדרש לו, אולם ברגע שהוא מסתדר בכוחות עצמו, לא נשמר הקשר של הוולד עם האם.

בעופות אפשר להבחין בתופעה מופלאה: הנקבה של העוף מטילה ביצים ודוגרת עליהן עד שהן בוקעות, והגוזלים יוצאים. זמן קצר לאחר מכן, ברגע שהגוזלים מסוגלים לעוף, יוצאים הם לחפש לעצמם מזון.

גם אדם, התרנגולת, מחפשת לעצמה דבר מאכל, וכאשר מוצאת משהו מצטרף אליה לעיתים גוזל קטן שלה ורוצה גם הוא לאכול, אולם אימו אינה מניחה לו לעשות זאת, היא מנקרת לו את הראש ושולחת אותו לחפש מזון אחר. שילמד לדאוג לעצמו וכך יגדל...

אך לא כן האדם. התינוק קשור לאמו בשנות חייו הראשונות בקשר תלתי מאוד. ככל שהוא גדל, הוא מתנתק מאמו בהדרגה, אך הקשר הרגשי יישאר ביניהם לעד! לאדם יש נפש מיוחדת, והקב"ה ברא אותו כך כדי שיהיה מוקף בנתינה כל ימיו. מרגע שנולד הוא מקבל ולומד גם לתת, והמעגל רק מתרחב עם השנים, עד שהבן מגיע לשלב שלשמו נברא, נשיאת אישה ובניית בית. אומר המכתב מאלהו: רצה הקב"ה לזכות את האדם, שיהיה האדם מוקף בעשיית חסד יומם ולילה, נתינה ונתינה כל הזמן. כמה הזדמנויות יש לבחור

השכינה, כמאמר חז"ל (סוטה יז ע"א): "זכו - שכינה ביניהם". לא פלא שמבית כזה יצאו תלמידי חכמים יראי שמים ובעלי מידות אציליות. אמר לי פעם אדם חכם: האושר של האדם מגיע מהבית. אם תראו אדם מאושר תדעו שטוב לו בבית, שהוא חי בשלום עם אשתו, ויש ביניהם כבוד והערכה.

מכה תתרפא אך דיבורים מכאיבים לעד

אמרו חז"ל (בבא מציעא נח ע"ב): "גדולה אונאת דברים מאונאת ממון", כלומר נדרשת מהאדם זהירות יתרה שלא לצער ולהונות בדיבור, אף יותר מהזהירות הנדרשת מאונאת ממון, שגם היא חמורה מאד. אחת הסיבות לחומרת אונאת דברים היא שלא ניתן להשיבה, והשפעתה על הנפגע נשאר שנים רבות. על כך נאמר בדרך מליצה: "מנא הא מילתא דאמרי אינשי, מכה תתרפא, ודברים יש להם קיום...".

כלומר, אדם קבל מכה או נפצע, כואב לו, אבל על פי רוב המכה תתרפא תוך תקופה קצרה. כמה מכות קיבלנו בידיים וברגליים ואפילו בראש... מי זוכר בכלל... אבל דיבורים שגרמו צער יש להם קיום! קשה למחוק את רישומם! כאשר אדם מבזה ומכלים את רעהו - הפגיעה נחקקת בנשמתו לאורך ימים ושנים, וככל שירצה האדם לשכוח - הוא זוכר זאת תמיד, זה כבר טבוע בו: פלוני ביזה אותי! קשה מאוד לשכוח, ואפילו אם אדם רוצה - הוא אינו יכול. גם אם הצליח להתגבר על הכאב ולסלוח, קשה לו לשכוח! זכרוני כשהייתי נער בן ארבע עשרה בשיבה קטנה, פעמים רבות היה ראש הישיבה הגאון רבי מאיר דב רובמן זצ"ל, מכבד אותי לעבור לפני התיבה ולהיות חזן. הקב"ה חנן אותי בקול יפה, ומכיוון שלמדתי להתפלל מחזנים אשכנזים - התפללתי בנוסח זה, וראש הישיבה היה נהנה מכך, ואפילו האשכנזים שהיו בשיבה נהנו לשמוע אותי.

אבל היה בחור אחד שלא נהנה מהחזנות שלי. אני זוכר שיום אחד לאחר שגמרתי את התפילה, וקבלתי ברכות "יישר כח" מרבני הישיבה וגם מכמה חברים, ניגש אלי אותו בחור ואמר לי: "אתה מחזן בקול של תרנגול... בדיוק כך... זה כל כך כאב לי עד שהתחלתי לבכות. אמרתי בליבי: 'מה הוא רוצה ממני? מה עשיתי לו? והלא שמעתי חזנות יפה וטובה וכולם נהנו, מדוע הוא אומר לי כך?'. כאב לי כל כך! לאחר מכן גערתי בעצמי: 'נו, שכח מזה!'. החלטתי למחול לו ולא להקפיד עליו, אולם לא יכולתי לשכוח את דבריו. בכל פעם שראיתי נזכרתי בעלבון הצורב. ועד היום, אחרי חמישים שנה ויותר, הדבר חקוק בזכרוני... כמה כוח יש לדיבורים שלנו, וכמה עלינו להיזהר לא לקלקל בהם!

(מתוך 'משכני אחריו', ספרו של הרה"ג רבי ראובן אלבו שליט"א)

בשיעור, איך הוא מרגיש? האם מרגיש טוב?". ולמה? מפני שהוא היה כוח משפיע, ובזכות זה קיבל מאשתו. הרבנית טיפלה בו במסירות בכל ליבה ונשמתה, ולא חסכה ממנו דבר. ולמה? כי הוא נתן לה הכל!

הגמרא (יבמות סג ע"א) אומרת שרבי חייא היה עובר בשוק, וכל דבר טוב שהיה מוצא היה קונה. אם ראה שמוכרים שרשראות של נשים, היה מבקש: "תן לי תכשיט יפה", ומביא לאשתו ואומר: "הנה זה בשבילך... את חביבה לי יותר מכל כסף וזהב"... נראה לנו כי סיפורים כאלו שייכים לדורות קדמונים, אך אספר לכם סיפור, המראה שמעלות אלו שייכות אף בזמננו.

מאז היותי בן אחת עשרה, למדתי בישיבות אשכנזיות, דבקתי בתלמידי החכמים שבהם, ולמדתי רבות מהרבנים והמשגיחים בישיבות אלו, אך רציתי לשמוע עוד על חכמי המזרח שאת תורתם ינקתי בילדותי. בעת לימודי בישיבה במגדיאל, שמעתי כי רבה של הוד השרון באותם ימים, רבי רפאל ביטון זצ"ל, למד בבחורות בישיבת 'פורת יוסף' אצל רב רבנו, 'המורה', מרן הגאון רבי עזרא עטיה זצ"ל. זכורני כמה שמחתי לגלות שגם הרב ביטון למד בישיבה הקטנה בה למדתי, 'תפארת ישראל' בחיפה, בראשות הגאון רבי מאיר דב רובמן זצ"ל, אשר זכה לשאוב את תורתו ומוסריו הנפלאים מהישיבה הגדולה בקלם.

יצרתי עמו קשר וספרתי לו על חפצי. שאלתי אותו מתי נוח לרב שאבוא עם מספר חברים מהישיבה, והוא הזמין אותנו לביתו במוצאי שבת. במשך תקופה היינו באים לביתו של רבי רפאל במוצאי שבת, כמה בחורים ספרדים מהישיבה האשכנזית, והיה יושב אתנו ומספר לנו מי היו חכמי ישיבת פורת יוסף, וכיצד למדו בעיר העתיקה. ממנו שמענו רבות על חכמתם ועל הנהגותיהם בקודש, ממש הרגשנו את הקדושה נוספת מפיו של רבי רפאל, מנוחתו בגן עדן.

פעם סיפר לי בן משפחתי על הנהגתו המופלאה עם בני ביתו. בהתקרב אחד החגים פנה לאשתו ואמר לה: "חכמי הגמרא לימדונו, כי חלק משמחת החג היא לדאוג לבני הבית לבגד חדש או לתכשיט. הבה נלך לחנות התכשיטים, ושם תבחרי לך תכשיט לטעמך". הלכו יחדיו, הרב ישב בינתיים בפניה ולמד, עד שלבסוף היו בידיה שני תכשיטים, והיא בקשה שיעזור לה לבחור באחד לשבת. אמר לה הרב: "את שניהם תקחי!". "מה פתאום", השיבה, לא לזה היא התכוונה, הן ידעה מה רב מחירן של כל אחד... אמר לה רבי רפאל: "זה בסדר, את יקרה לי יותר מהם!".

בבית זה חיו בני הזוג חיים מאושרים, מתוך כבוד הדדי. בניו מעידים כי מעולם לא שמעו ממנו הערה שהעיר לאשתו! בבית כזה ודאי שרתה תמיד

הלכו הרב ורעייתו לחנות התכשיטים, הרב ישב בפניה ולמד, עד שלבסוף היו בידיה שני תכשיטים, והיא בקשה שיעזור לה לבחור באחד לשבת. אמר לה הרב: "את שניהם תקחי!". "מה פתאום", השיבה, אמר לה רבי רפאל: "זה בסדר, את יקרה לי יותר מהם!"

האזינו עכשיו לשיעורי הרה"ג רבי אריה זילברשטיין שליט"א כ-5 דק' ביום וזכיתם ללמוד את ה'דף היומי בהלכה'

077-2222-666
או *4992

אמי מורתי ע"ה, ספרה על מחזה שהותיר בה חותם עמק: ויכוח עז פריץ בין הלומדים כשרבי אהרון קוטלה, מרוב להט דיבורו, הכה על השולחן. המכה גרמה לנפילתן של כל צלחות הפורצלן היוקרתיות שהכינה הסבתא לכבוד המאורע, ובקול רעש גדול התנפצו על הרצפה...

לקט מיוחד מאוצרותיו של הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א

בקשתי להחכים ממנה ולשמוע מפיה עובדה מעניינת, הנהגה או מעשה רב מדמותו רבת ההוד של בעלה הגדול, עטרת תפארת ישראל. הרבנית, שהייתה אשת חבר משכילה ומיוחדת במעלותיה, השיבה לי בתחילה בתשובה אופיינית: "מה אני, תלמיד חכם? הרי בשביל להגדיר 'תלמיד חכם' צריכים להיות לבד תלמיד חכם...". "מה כבר אוכל לספר לך עליו?", הוסיפה, "שהוא אהב ללמד? שהוא אהב את הישיבה ואת תלמידיו? וכי יש מישהו שאינו יודע זאת?". אך לאחר שתיקה קצרה, נענתה ואמרה לי: "דבר אחד אוכל לספר לך - בתקופה האחרונה, כשכבר היה חלש ותשוש, כשחזר הביתה מלימודו או ממסירת שיעור - היה חוזר חי! נעור! רענו!..." ואכן, בעינינו ראינו זאת, בחדש אדר תשע"ד, שנה וחדש ימים לפני הסתלקותו: נכנסתי בצהרי היום להיכל ישיבת 'חכמי לובלין', ולנגד עיני נגלה מחזה מרהיב, כיצד הרב וואזנר, ראש הישיבה הישיש למעלה מגיל מאה, יושב עם כמה אברכים שלמדו אצלו הוראה, ומסביר להם בטוב טעם ודעת ובבהירות נפלאה כדרכו בקודש, את סוגיית 'כל קבוע כמחצה על מחצה דמי'. עמדתי והתבוננתי במראה נורא ההוד, כשניכר היה בעליל כיצד הוא שואב את כל ה'חיות' שלו אך ורק מהתורה הקדושה! עבורי היה זה ספר מוסר חי!

"אשרי עין ראתה זאת!"

...

על הפסוק "מימינו אש דת למו" (דברים ל"ג, ב'), הובא ברש"י: "אש דת" - כתרוממו, שנתנה להם מתוך האש".

מין הרב מפוניבז', הגאון רבי יוסף

שלמה כהנמן זצ"ל, דקדק בלשון הפסוק שנאמר 'אש דת למו', ולא נאמר 'דת אש למו'. הלא ה'דת' שהיא התורה זה העיקר, וה'אש' נאמר רק כמשל? "אלא הביאור הוא", אמר הרב, "משום שה'מציאות' של התורה מתחילה באש, ולכן הוזכרה האש בתחילה".

מדוע התורה נקראת 'אש', ומדוע היא נתנה דווקא על ידי אש?

ההסבר הוא, משום שישנם דברים מקבילים בכוח האש ובכוח התורה: האש בטבעה לא רק שורפת כל דבר שנתפס בה, אלא הופכת את הדבר לחלק מעצמותה של האש, ומבעירה בו את החום שבה באותה מידה. כך התורה נהפכת לחלק ממציאותו של התלמיד חכם, כפי שאמרו חז"ל (חגיגה כז, א): "תלמידי חכמים שכל גופן אש, דכתיב 'הלוא כה דברי כאש' על אחת כמה וכמה, שאין אור של גיהנום שולט בהן".

האש ביכולתה לצרוף, לעקם ולשנות צורת דבר נוקשה; כך גם התורה משנה ומזככת את האדם, מחדדת את שכלו ומחשבותיו ומענדת את מידותיו וטבעיו.

...

אחד מגדולי תלמידי של מין ה'חתם סופר', הגאון רבי פישל זוסמן סופר זצ"ל, כתב בספר 'זיכרון משה' דברים נוראים אודות רבו הגדול: "לא היה אפשר בשום אופן לראות בפני קדשו יותר מרגע... כי היה ממש שורף בעין קדשו בזיקוקין דנורא כל הוואה אותו!..." ה'חתם סופר' בעצמו כותב בהקדמה ל'דרשות חתם סופר' (דף ח'), שכאשר הרב זוכה לעסוק בתורה

התורה מייחסת למעמד הר סיני חשיבות רבה מאד, כאל המעמד הכי חשוב ויסודי של עם ישראל, בו נעשה ונהיה לעם. זכירת מעמד הר סיני נקבעה כאחת משש הזכירות שחיובן מדי יום, כפי שמבאר הרמב"ם בביסודות האמונה שכתב בפרק חלק. מדוע באמת זכירת מעמד הר סיני כה חשובה וחיונית עבורנו, דבר יום ביומו?

הסיבה היא משום שבמעמד הר סיני זכו כלל ישראל לראות את הקב"ה עין בעין, כמו שנאמר בפסוק: "אתה הראת לדעת, כי ה' הוא האלקים אין עוד מלבדו" (דברים שם, ל"ה). ופרש רש"י: "כשנתן הקדוש ברוך הוא את התורה פתח להם שבעה רקיעים, וכשם שקרע את העליונים כך קרע את התחתונים, וראו שהוא יחידי, לכך נאמר 'אתה הראת לדעת'".

כיום, עברו כבר אלפי שנים מאז מעמד הר סיני. למרות שמוזעים אנו לדברי חז"ל האומרים במסכת שבת (קנו, א), שכל נשמות ישראל עד סוף כל הדורות, עמדו שם ונכחו במעמד ההוא בעת קבלת התורה, אולם זיכרון הראיה הזו של 'אתה הראת לדעת' לא קיים אצלנו, כך שהתבססות האמונה שלנו עומדת על אמונת המסורת, של סיפור ותיאור המעמד ההוא מדור לדור, אב לבנו ורב לתלמידו.

המשגיח, הגאון הצדיק רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל, כדרכו בקודש ליישם כל דבר השייך לאמונה בצורה מעשית, השקיע רבות להמחיש ולתאר לעצמו כיצד היה נראה מעמד הר סיני. כך היה מספר הגאון רבי בן ציון פלמן זצ"ל, רב דקהלת 'נחלת משה' בבני-

ברק, בשם מורי ורבי מין הגאון רבי דוד פוברסקי זצ"ל, ראש ישיבת פוניבז': כידוע, היה רבי דוד שומר על סדר יום קפדני ומדוייק. במסגרת זו, היה משכים קום כל בוקר על מנת ללמוד בהיכל הישיבה קודם התפילה. יום אחד, בבואו לפנות בוקר, שמע קולות רמים מחדרו של המשגיח רבי יחזקאל. רבי דוד נעצר ליד החדר, הטה את אוזנו והאזין. הוא שמע את המשגיח מתאר בקול רם כיצד היה נראה מעמד הר סיני; הריחות הנפלאים, הקולות והברקים, ההר עשן, בצורה חיה וצבעונית, כשהוא מנסה בכל כוחו ומאודו להחיות בלבו את הדברים במוחשיות.

המשגיח היה רגיל לומר: "אל לנו לתמוה מדוע בזמננו התמעטה יראת השמים שהורגשה ביתר שאת בדורות הקודמים. הסיבה לכך היא משום שלא מכוונים כראוי בברכות התורה על מעמד הר סיני, כפי שכתב הטור. הרי במפורש נאמר בתורה, שהטעם שיש לזכור את מעמד הר סיני, הוא 'אשר ילמדון ליראה אותי כל הימים' (דברים ד', י') - וכשזוכים את מעמד הר סיני, כיצד 'ילמדון ליראה אותי?!"

לאחר הסתלקותו למרומים של מין הגאון רבי שמואל הלוי וואזנר זצ"ל, בעל 'שבט הלוי', נכנסתי באחד הימים למעונו הקדוש בשכונת 'זכרון מאיר' בבני ברק, לדרוש בשלום רעייתו האלמנה, הרבנית עליה השלום, שהייתה בת גדולים ואשת גדולים - אחותו של הגאון הקדוש רבי אברהם יצחק קאהן זצ"ל מתולדות אהרן, ובזווה ראשון אשת הגאון רבי שמריהו דויטש זצ"ל, מרבני פתח תקוה.

עיתון שהודפס ביום שלמחרת פטירתו של רבי אהרון. כתב העיתון מדווח בהרחבה ובהתפעלות מיוחדת על כך, שרבי אהרון הצליח להקים באמריקה ישיבה גדולה וכולל אברכים המונים כמה מאות לומדים! הדבר היה לפלא, שכן תופעה כזו לא הייתה מוכרת עד שהגיע רבי אהרון לאמריקה. זקני, מורנו הרב יעקב רוזנהיים זצ"ל, עבר מגרמניה לאנגליה, כיון שנודע לו שהוכנס שמו ברשימה השחורה של הנאצים, ובסביבות שנת ה'ת"ש היגר לארצות הברית. בתקופה הקצרה בה התגורר רבי יעקב באנגליה, הגיע לשם רבי אהרון לשם גיוס כספים ליישבתו, ישיבת קלצק. בזמן ביקורו התקיימה אספה של מועצת גדולי התורה בביתו של רבי יעקב, ובאספה השתתף גם רבי אהרון.

אמי מורתי ע"ה, שהייתה אז ילדה, זכתה לשהות במקום ולחזות בזיו פניהם של גדולי הדור. היא ספרה על מחזה שהותיר בה חותם עמוק: עד שנפתחה האספה, שוחח רבי אהרון בלמוד עם הרבנים הנוכחים במקום. לפתע התלהטו הרוחות, כאשר שמע רבי אהרון סברא מסויימת שלא מצאה חן בעיניו. ויכוח עז פרץ בין הלומדים, כשרבי אהרון, מרוב להט דיבורו, הכה בחוזקה על השולחן. המכה גרמה לנפילתן של כל צלחות הפורצלן היוקרתיות שהכינה הסבתא - הרבנית רוזנהיים - לכבוד המאורע, ובקול רעש גדול התנפצו על הרצפה... 'אורייתא קא מרתחא ביה!'

...

שמעתי מהגאון רבי חיים לאער שליט"א, ראש ישיבת קמניץ לצעירים, מחשובי תלמידיו של רבי אהרון, עובדא מופלאה על להט אש התורה שלו: בהזדמנות מסויימת, עמד על הפרק ביהדות החרדית בארצות הברית, דיון ציבורי דחוף ביותר שגבל בפיקוח נפש. לצורך כך, בקש מרן הגאון רבי יעקב קמינצקי זצ"ל, ראש ישיבת 'תורה ודעת', להיוועד בדחיפות עם רעו וידידו רבי אהרון ולהיוועץ עמו בעניין.

רבי אהרון השיב בשלילה לבקשתו של רבי יעקב, שכן באותו היום היה בדעתו להכין את ה'שיעור כללי', אותו היה אמור למסור בהיכל הישיבה. על הכנת השיעור היה שוקד רבי אהרון שעות רבות, בכל כוחו ומאודו, בעמל וביזע. שעוריו נחקקו עלי ספר בסדרת הספרים 'משנת רבי אהרון', שכל המעיין בהם נוכח ברמת ההיקף, החריפות והעומק הטמונים בשיעוריו. רבי יעקב דחק בו כי העניין אינו סובל דיחוי, ואף גובל בפיקוח נפש, אולם רבי אהרון נשאר איתן בדעתו ולא הסכים להיפגש. "מה אעשה, אני צריך להכין את השיעור!", השיב. רבי יעקב, שהיה מטבעו אדם עדין וננוח, שאל באופן רגוע: "הרי את השיעור שלכם מבינים רק מתי מעט של בחורים, בעוד על הפרק עומד עניין חשוב, שהוא הצלה לכלל היהדות החרדית!".

במענה לשאלה, השיב רבי אהרון: "הן אמת שאת השיעור שלי מבינים רק מספר מצומצם של בחורים, אבל את ה'אש' בשיעור כולם רואים! את ה'אש' של השיעור אי אפשר לבטל!".

ואכן, סיפר אחד מנכדיו של רבי אהרון, כי פעם אחת קרה באמצע השיעור שכבה פתאום אור החשמל בבית המדרש, והשתררה אפלולית בהיכל. על רקע החשכה היטיבו שומעי לקחו לראות באותו רגע 'כי קרן עור פניו' של רבי אהרון, ופניו זורחות כשמש בצהרים, עד כי בקושי רב אצרו כוח מלהסתכל לעברו!...

הגאון רבי יהושע חזן זצ"ל, ספר לי שהוא זכה להקשיב לשיעור של רבי אהרון אותו מסר בישיבת 'עץ חיים', בנוכחות חמיו, ראש הישיבה מרן הגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל. "אני אמנם לצערי לא הבנתי הרבה", אמר לי רבי יהושע, "אבל הספיק לי לראות את פניהם של גדולי התורה שנכחו שם שכן הבינו. רבי חיים שמואלביץ, רבי נחום פראצוביץ, ועוד גדולי תורה - כיצד צהבו פניהם, עיניהם ברקו וכל הווייתם קרנה אושר..."

(מתוך 'אוצרותיהם אמלא')

לשמה "קשה מאוד על התלמידים לסבל הקדושה, ובורחים... וצריך להתפלל עליהם שיוכלו נשא ולעמוד בבית מדרשו...". זהו מכוח אש התורה הבורעת בנפשם ונהפכת לעצמותם של תלמידי חכמים!

בעת שהגיע הגאון רבי שלום איישישוקער זצ"ל לבקר בבית ידידו ורעו, מרן הגאון רבי ברוך בער ליבוביץ זצ"ל, בעל ה'ברכת שמואל', ניצל הגאון רבי אריה ליב גרוסנז זצ"ל, תלמיד ישיבת קמניץ דאז ולימים ראב"ד בלונדון, את ההזדמנות: הוא שיער בדעתו שמכיוון ששני הידידים נמנו על תלמידיו הגדולים של מרן ה'חפץ חיים' זצ"ל, מן הסתם שיחתם תעסוק אודותיו, וחשקה נפשו לשמוע את תוכן השיחה.

קודם שנכנסו רבי ברוך בער ואורחו הגדול רבי שלום אל החדר, נקט רבי אריה לייב בצעד נועז ביותר: כשראה שאין איש צופה במעשיו, ירד על רצפת החדר והשתחל פנימה תחת המטה... וכך, בדומיה מחלטת, ציפה לשמוע את שיגם ושיחם של שני גדולי עולם אלו.

לימים, שח רבי אריה לייב כי כפי ששיער כך היה. מיד כשנכנסו שני הגדולים, ביקש רבי ברוך בער מאורחו: "יספר נא דבר מהחפץ חיים". רבי שלום נענה וסיפר: "בכל יום למדנו עם החפץ חיים עד השעה שתיים-עשרה בצהריים. ביום ששי, נהג החפץ חיים בין אחת-עשרה לשתים-עשרה לשבת עמנו ולשוחח על גדולי הדורות. באחד מאותם ימי ששי, ספר לנו החפץ חיים סיפור שראה אצל רבו, הגאון הצדיק רבי נחומק'ה מהורודנא זצ"ל, כאשר היה נער צעיר.

"כאשר היה הנער ישראל מאיר כבן חמש עשרה לערך, הבחין ברבי נחומק'ה שבכל חצות לילה הוא נעלם, הולך וחוזר אחרי שעה בערך. 'יום אחד', ספר החפץ חיים, 'החלטתי להתחקות אחריו לראות מה מעשהו. הלכתי אחריו ממרחק, והצלחתי לראות שהולך עד לבית הכנסת המרכזי, מוציא מפתח מכיסו, נכנס להיכל וסוגר אחריו את הדלת. למחרת בלילה, התפללתי מעריב באותו בית כנסת, ולאחר התפילה פניתי בזהירות לעזרת הנשים, שם טמנתי עצמי תחת אחד הספסלים. כשיצאו המתפללים, בדק השמש בבית הכנסת ובעזרת הנשים, ומשלא ראה אף אחד - יצא וסגר את הדלת. נותרתי לבדי, ממתין ומחכה עד חצות הלילה.

"ויהי בחצי הלילה, שמעתי את רשרוש המפתחות, והנה נראתה דמותו של רבי נחומק'ה בפתח ההיכל, כשהוא מגיף אחריו את הדלת. הוא נעמד על יד הבימה ופתח ספר מסויים, כנראה ספר קבלה, והחל להגות בו בריכוז מוחלט לאורם הקלוש של הנרות הקטנים שריצד בחלל. לפתע, ספר החפץ חיים, 'אני רואה אש בוערת סביבו של רבי נחומק'ה, כפשוטו ממש! הוא לומד ומעיין בספר, ואש מלחכת על ידו!.

"למרות הבהלה, סיים רבי שלום, "לא העז החפץ חיים להשמיע הגה, כדי שלא יתגלה שהוא שם..."

רבי ברוך בער שמע והגיב: "זה שהייתה אש סביב לרבי נחומק'ה, אין כאן חידוש; אבל שהחפץ חיים בגיל חמש עשרה ראה את האש - זהו חידוש!..."

מהגאון הצדיק רבי משה אהרון שטרן זצ"ל, משגיח ישיבת קמניץ, שמעתי הוספה לזה: כאשר שמע מרן הגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל, את דבריו של רבי אריה לייב בשם ה'חפץ חיים', הגיב כך:

"אמנם החפץ חיים נבהל כשראה את האש שלהטה סביב לרבי נחומק'ה, ולכן הוצרך להתחבא. אולם אני, לא הייתי נבהל כלל: פשוט לא הייתי רואה כלל את האש! כדי לראות את האש של רבי נחומק'ה, צריך להיות 'חפץ חיים'. אמנם צעיר לימים - אבל 'חפץ חיים'..."

כך הייתה נראית תורתם של רבותינו: למוד מתוך האש הגדולה, האש של מעמד הר סיני!

סערת אש התורה של רבי אהרון קוטלר

אחד מאדירי התורה בדורות האחרונים, שהרגישו בו ביתר שאת את אש התורה הבורעת בקרבו, ותורתו הייתה נאמרת מתוך שלהבת אש קדושה וטהורה, היה רבן ומאורן של ישראל, מרן הגאון רבי אהרון קוטלר זצ"ל, ראש ישיבת ליקווד. אש התורה ואש הדביקות בנוותן התורה לא כבתה ולא דעכה אצל רבי אהרון מיום עמדו על דעתו ועד יומו האחרון, בבחינת "אש תמיד תוקד... לא תכבה". כל מי שזכה לראות את רבי אהרון מתייגע בתורה, משוחח בלימוד עם תלמידים או מוסר שיעורים בישיבה - ראה למול עיניו שלהבת חיה ומחזה מרומם ונשגב, כמעין נתינת התורה בסני.

סערת רוחו התמימית בתורה, סחפה אל חיקה מאות רבות מבני הגולה, ואף את הרחוקים והמנוכרים מדת; ובלהט אש אהבת התורה שיקדה בו, הקים עולה של תורה, ובעשר אצבעות בנה את 'עולם התורה' באמריקה, כשליח ההשגחה העליונה להפוך את פניה מקצה לקצה. בביתו ישנו גזיר

באמצע השיעור כבה החשמל, והשתררה אפלולית בהיכל. על רקע החשכה היטיבו שומעי לקחו לראות באותו רגע 'כי קרן עור פניו' של רבי אהרון, ופניו זורחות כשמש בצהרים!...

מדביקי המודעות זוכים לישועות גלויות. המפתיע הוא, שלא פעם מתקשרים שני שכנים, מאותו בנין, ומבקשים להתמודד על הזכות להיות מפיצי הקדמת קבלת השבת בבנין מגוריהם!

מה הן הדקות המשתלמות ביותר בשבוע?

המומחים המובילים, ובפיו בשורות קשות. "אני מצטער לבשר", אמר בקול מלא אמפתיה, "כי לפי הנתונים הנוכחיים אינני איש בשורה!". מעבר לקו השתררה שתיקה של הלם. המומחה הקשיב לאנחות הבוקעות מפי בני הזוג, אך נאלץ לחזור על הדברים: "בדרך הטבע לא נראה שמשוה יועיל. מצטער, מחזק את ידכם!", הוסיף לפני שסיים, מנסה לעודד את רוחם...

שבועות ספורים עברו בהפנמת המציאות החדשה, בהתחזקות באמונה וביטחון למרות גודל הניסיון. אחרי כמה שבועות, התגלגל לידיהם גיליון העוסק ב'תוספת שבת', בו נכתב בשם האר"י הקדוש כי 'תוספת שבת' והפצת מעלתה, היא סגולה גדולה לפקידת עקרות ולישועות בזרע של קיימא. הם חשו שהגיליון התגלגל במכוון לידיים שלהם, כדי להאיר את הסגולה הבדוקה והמנוסה, גם כשכל הסיכויים אבדו מזמן...

הם החליטו לנסות, וירדו לפרטים הקטנים, איך מצליחים להיכנס לשבת ברוגע. אחרי דיון ממצה, יצא מתחת ידם דף קטן בו נכתב: 'החל מהשבוע, מקדימים קניות ליום רביעי. כל הניקיון עובר ליום חמישי, וכל הבישולים לקיור - עוברים לחמישי בערב. להשאיר ליום ששי רק ניקיון סופי ובישולים אחרונים!' - רשמו ותלו על המקרר...

בשבוע הראשון, הם חשו לראשונה את חוויית הרוגע בעת כניסת השבת, את השלווה האופפת אותם ואת הבית כולו רגע לפני כניסת המלכה. מעולם לא הייתה שעת הדלקת הנרות מרגשת ומרוממת יותר, כשמכוננים אליה ברוגע, כשלאדמעות ניתן הדרור לזלוג עוד לפני שהגפרור מצית את האש... "וזכני לגדל", בקעה אז התפילה מעמקי הלב, "בנים ובני בנים, חכמים ונבונים, אוהבי השם..." - מעולם לא נאמרו המילים מתוך שלווה הנפש, ביישוב הדעת הנצרך בעת אמירת התפילה הזו. השמש עוד הציצה מבעד לעננים, שולחת קרני אור לתוך הבית הקטן, שאור הנרות בהק בו בשעה מוקדמת יחסית...

אחרי שבועיים של תענוג צרוף, המשיכו לשלב הבא: עידוד וחיזוק אחרים להצטרף. וכך, בט"ז באלול תשע"א, פרסמו בני הזוג מודעה בעיתון, בה נכתבו כמה ציטוטים מגדולי הדורות במעלת 'תוספת שבת', על גודל הזכות, על עוצמת החוויה ועל השערים הנפתחים בהקדמת קבלת השבת. המודעה פורסמה, אין לנו את המידע מה הייתה השפעתה בקרב הציבור, אך אנו יודעים גם יודעים מה פתחה עבור בני הזוג...

כאמור, המודעה פורסמה בתאריך ט"ז באלול תשע"א. את השורה הבאה, צריך לקרוא פעמיים ושלוש כדי להאמין: בט"ז באלול תשע"ב, בדיוק שנה אחרי, עמד האב על ידי הסנדק המחזיק בתינוקו הקטן, ואמר בדמעות אושר: המשך בעמוד הבא <<<

הרה"ג אשר קובלסקי שליט"א

"זכור את יום השבת..." (שמות כ', ז')

שבת ייחודית ונפלאה לפנינו, שבת 'מתן תורה', בה נקרא בהתרגשות את 'עשרת הדברות' שניתנו לנו במעמד הר סיני. במרכזן, קיבלנו מתנת האהבה - את מצות השבת, שהפכה לחלק מהמיתוג של יהודים באשר הם. אין יהודי שלא נזכר באמצע השבוע בשבת, ולבו מתרונן מבפנים. אם זו נעימה מהזמירות שמתנגנת ברקע, קטע מהתפילה העולה מתת המודע, זה עשוי להיות זיכרון נעים מהתגברות לשמור את השבת בכל פרטיה ודקדוקיה. כך או כך, כל יהודי, בכל מקום, מתרגש ושואף לטעום שוב מטעמה של השבת, להיטען שוב ממטעניה, מאווירתה. הלב כמו יוצא בשיר ורנן: "שבת קודש, שבת קודש, נפשי חולת אהבתך!".

על מתנת השבת הייחודית כל כך, קיבלנו מתנה נוספת ושמה 'תוספת שבת'. הדבר נפסק בהלכה, ויש אומרים שאף מדאורייתא, שיש להוסיף מימות החול על הקודש. אנו יכולים 'למתוח' את גבולות הגזרה, לקבוע בכמה זמן נאריך את השבת, לזכות לעוד שעה קלה לחסות בצל כנפיה. הזוכים לקבל את השבת זמן מה קודם, מספרים על תענוג עילאי צרוף ומפתיע לו זכו בעת 'תוספת שבת'. האווירה הקסומה, הרוגע הנפשי, יישוב הדעת, ההתרגשות בקבלת פני השבת - אלה רק חלק מהרשימה של הרווחים הממתינים למקדימי השבת. אך מתברר, כי לצד הרווחים העיקריים הללו, 'תוספת שבת' מעניקה עוד כמה 'בונוסים'...

המקדים לקבל פני שבת, זוכה בפתיחת שערים נדירה ממש. אלפים שהצטרפו בשנים האחרונות למהפכת הקדמת קבלת השבת, מספרים על מופתים נדירים וישועות פלאיות - זוגות חשוכי בנים שנפקדו בילדים, בעיות בריאות שנעלמו כלא היו, מצוקות פרנסה שנפתרו באורח פלאי, מעוכבי שידוך שהופתעו לשבור צלחת, ועוד ועוד...

זה בדיוק מה שכותב בעל ה'בן איש חי' בספרו 'בן יהודע', בבואו לבאר את דברי חז"ל "כל המענג את השבת נותנים לו נחלה בלי מיצרים", וכך הוא מבאר: המקדים לקבל פני שבת, פותח את גבולות השבת, המוגבלים לכאורה ליממה אחת, אך המקדים לקבל שבת - פותח את גבולותיה ומרחיב אותה. ממילא, השבת משיבה לו כגמולו ופותחת עבורו את כל הגבולות, מרחיבה את נחלתו בכל המישורים...

הנה כי כן, 'תוספת שבת' היא מתנה גדולה שאנחנו יכולים להעניק לעצמנו. מי שזכה לטעום ממתקיות צוף הקדמת קבלת השבת, מי שזכה להתרוממות הרוח ושלווה הנפש שהיא מעניקה - לא יכול יותר לוותר על התענוג הזה, וממליץ עליו בחום... גם אם זה קצת דורש מאמץ, זה בהחלט שווה ניסיון, שווה לטעום! "לכה דודי לקראת כלה, פני שבת נקבלה!"

שתי מודעות שהעניקו שתי מתנות

את הסיפור הבא שמענו מבעלי המעשה, משפחת כהן מבני ברק. לולא שמענו אותו במו אוזנינו מפייהם, היינו חושבים כי מדובר בהגזמה. אך עם עובדות קשה להתווכח. ומעשה שהיה כך היה:

במשך שנים רבות, המתינו הרב י' כהן וזוגתו לזרע של קיימא. כותבים את זה במשפט אחד, אך קשה לתאר, ואולי בלתי אפשרי, מה זה אומר שנים רבות של המתנה לישועה, של רצון בוער ואכזבות שמתגלגלות בין האצבעות... "את אשר יאהב ה' יוכיח", ולא להא לה הוא במיוחד הוא מעניק את ניסיון ההמתנה לילדים במשך שנים רבות. כך מצאו עצמם הרב כהן וזוגתו הופכים את הגלובוס, פשוטו כמשמעו, בניסיון נואש להגיע לפתרון, מתפללים ומתחננים לשמוע את קול הבכי המתוק בעולם, עושים כל סגולה אפשרית מתוך אמונה בוערת, כי עוד יזכו להחזיק תינוק קטן ביד...

היה זה במוצאי תשעה באב תשע"א. כאילו לא די באבל הכללי בעם ישראל ביום הנורא הזה, הצטרף לכך אבל אישי. באותו לילה התקשר אליהם אחד

מדי יום ששי בחצות היום, ולפנות לקבל את שבת המלכה כבר בצהרי יום ששי. גם בימי היריד הגדולים לא הרפה ר' איסר'ל ממנהגו זה, והמשיך להקפיד עליו בדביקות. אך הורה השעון כי שעת חצות היום קריבה, נעל ר' איסר'ל את החנות והגיף את התריסים, נשק למוזוזה ופרש לביתו, להתכונן לקראת שבת המלכה...

היה זה ביום ששי אחד, בשעת בוקר מוקדמת. אל החנות נכנס רוזן נכבד, שחזותו העידה על עושרו הרב. הרוזן החל בוחן את הסחורה המוצגת על המדפים, מתבונן באריגי המשי המפוארים והיוקרתיים, ובוחן אותם בקפידה. אחר כך, בחר בכמה מהטובים והיקרים שבהם, והחל מודד את המידה לה הוא נזקק מכל אריג. הרוזן לא מיהר לשום מקום, כל יומו עוד לפניו. לעומתו, ר' איסר'ל החל להילחץ, הן שעת חצות היום קרבה והולכת, ובעוד שעה קלה עליו לסגור את החנות. הוא החל להאיץ ברוזן, אך נדמה כי האצותיו רק גורמות להאטת הקצב... הרוזן בוחן ובודק, משווה בין המידות ומשרטט בין הקפלים. הוא לא ממחר בכלל, ובעוד רבע שעה חצות היום...

הדקות נוקפות, והנה הגיעה שעת חצות היום. בלבו של ר' איסר'ל התחולל מאבק לא פשוט - מחד גיסא זו עסקה נאה וטובה, שספק אם תקרה אי פעם בעתיד... מאידך גיסא, הרי הגיעה שעת חצות, ובדיוק בשעה הזו עליו להגיף את התריסים ולנעול את החנות... אחרי מאבק לא קל, היה ר' איסר'ל נחרץ. "כבוד הרוזן", פנה אליו בנימוס, "הן תדע כי הנני יהודי, ואני נוהג לסגור את החנות בשעת חצות של ערב שבת. עתה הגיעה שעת חצות, אשמור את כל הבדים שבחרת ליום ראשון, וכבודו מוזמן לבוא ולסיים את העסקה ביום ראשון בבוקר..." הרוזן האזין, אך דחה את דבריו בשתי ידיים. "אדוני הסוחר, אני צריך את הבדים להיום, לא ליום ראשון", השיב בנחרצות. "הרי לא בכל יום מזדמנת לפניך כזו עסקה, ועד כניסת השבת שלך נותרו שעות ארוכות. לא יקרה כלום אם תואיל להמתין שאסיים את הרכישה, כי אם לא - אני לכאן כבר לא חוזר!" - הודיע בטון ברור...

"זכותך לקבל כל החלטה שתבחר", השיב ר' איסר'ל בקור רוח, "אך אני סוגר את החנות, ממש עכשיו. תרצה - תחזור ביום ראשון, לא תרצה - אני אחזיר את הבדים למדפים ביום ראשון, ואת הנזק על הבדים שנגזרו כבר - אאלץ לספוג על חשבונך. אך החנות סגורה, כאן ועכשיו!", אמר בקול תקיף, והחל להגיף את התריסים בזה אחר זה...

חמתו של הרוזן בערה בו. "יהודון מחוצף! באים לסגור את עסקה באלפי רובלים, ויש לו זמן למשחקי שעה יותר או פחות. אם לא נאה לך לעשות אתי עסקים" - אמר והניף את צרור מוזמניו התפוח באוויר - "אז לא. לא תראה אותי פה יותר!", אמר בזעף, ועזב בחרון אף את החנות... ר' איסר'ל העיף מבט בצרור המוזמנים התפוח, שאכן העיד כי עסקה טובה הייתה לפניו. אך הוא לא שת לבו לכך - בתוככי לבו שמח ועלף עד אין קץ, על כי עמד בניסיון בגבורה, וגם השבוע סגר את החנות בשעת חצות היום, בכל מחיר שבעולם!

לאמיתו של דבר, לא היה זה רוזן אלא השטן, שהתלבש כרוזן כדי לנסות את ר' איסר'ל, לבדוק אם הוא עומד בניסיון בגבורה, לבחון אם הוא מחושל דיו כדי לא להיגרר לעסקה אחרי חצות היום, משתלמת ככל שתהיה... אך באותה שעת חצות, בלי לדעת, עשה ר' איסר'ל עסקה משתלמת שבעתיים. בזכות עמידתו בניסיון הקשה, בזכות ההתגברות על צרור המוזמנים לטובת סגירת החנות בחצות היום בדיוק - זכה ר' איסר'ל בبن מאיר עולם, מגאוני הדורות שרבות עם ישראל צועדים לאורו! אחרי תקופה, נולד לו בן, ונקרא שמו בישראל 'משה', הוא רבי משה איסרליש הנודע בכינויו הרמ"א, אשר חיבר את ה'דרכי משה' על הטור, ופרש את 'המפה' על השולחן ערוך, שלאור פסיקותיו צועדים רבבות אלפי ישראל כבר מאות בשנים ולנצח נצחים!

כולנו רוצים ילדים טובים, מי מאיתנו אינו חולם על בן מאיר עולם בתורתו, על בנים ובני בנים הולכים בדרך התורה, מתייגעים באהבתה ואוהבים את יגיעתה. רבי איסר'ל זכה לכך כי הקפיד להקדים לקבל פני השבת! כי לא יותר על סגירת החנות בחצות היום בדיוק, לכן זכה בן מאיר עולם בתורתו! על כך, חוזר ומעורר ה'חפץ חיים' בספרו 'משנה ברורה': 'יהודים יקרים! ילדים טובים תלויים בהקדמת קבלת השבת! או כלשונו בסמ"ק רנ"ו: "המתחזקים בדבר זה - הוא 'תוספת שבת' - יזכו לבנים גדולי ישראל!"

כמה אנו משקיעים, שואפים ומתאמצים, מתפללים ומחנכים, כדי לזכות לילדים טובים? הנה המפתח, זה הכלי, זו הדרך: 'תוספת שבת' - היא המזכה בילדים טובים, בחותמו של הכהן הגדול מאחיו ה'חפץ חיים' זצ"ל!

מצטרפים וזוכים!

לאור דברי ה'חפץ חיים' על ההבטחה לילדים טובים בזכות 'תוספת שבת' והפצתה, ולאחר שסגולה זו כבר נפוצה - הושיעה עשרות זוגות המצפים

"ברוך אתה... להכניסו כבריתו של אברהם אבינו!". במתנת אהבה מבורא עולם, חבקו בני הזוג בן יקר, ונקרא שמו בישראל 'אברהם'. גם בשעת הברית עדיין שפשו בני הזוג את עיניהם משמחה ואושר בלתי ניתנים להכלה - הן קול היבבה הנשמע הוא בכי של התינוק שלהם - - - השמחה הרקיעה שחקים, וגם המסר העולה ממנה: תוספת שבת היא מפתח עוצמתי במיוחד, וגם כשהכל סגור וחשוך, גם אז חותרת תוספת שבת חתירה של רחמים מתחת כסא הכבוד, ויוצרת ישועות פלאיות יש מאין!

שנה וקצת אחר כך, נזכרה האשה כי הבטיחה שכשתיושע בזכות תוספת שבת - תפרסם את דבר הנס, ותיידע את הציבור בדבר עוצמת הסגולה הנפלאה הזו. בי' כסלו תשע"ד, כשבנה אברהם היה בן יותר משנה, פרסמה מודעה נוספת, בה סיפרה על גודל הנס לה זכתה בזכות הקדמת קבלת השבת, וריגשה את הקוראים בסיפורה האישי הייחודי והפלאי כל כך, תוך הוספת המלצה אישית למצפים לישועות, לנסות את הסגולה העוצמתית במיוחד...

ואז, תוספת שבת זיכתה שוב, ובעוצמה. שנה אחר כך, בדיוק מופלא, בי' כסלו תשע"ה, בדיוק שנה אחרי הפרסום השני, שוב זכו בני הזוג למשש בידיהם את הפלא העצום והנפלא, את תינוקם החדש, הפעם הייתה זו בת... הילדה נקראה בשם 'אילה', כיום כבת שנה וקצת. האם המאושרת חובקת היום את אברימי ואיילה ופיה לא פוסק מלהלל ולשבח: 'אה, ילדים של תוספת שבת, ילדים של תוספת שבת!'.

**"יהודון מחוצף!
באים לסגור
את עסקה
באלפי רובלים,
ויש לו זמן
למשחקי שעה
יותר או פחות.
אם לא נאה לך
- אמר והניף את
צרור מוזמניו
התפוח באוויר
- אז לא. לא
תראה אותי פה
יותר!"...**

לפעמים, המציאות עולה על כל דמיון. ניתן לשוחח עם בעלי המעשה, ולשמוע מהם את הסיפור כולו מכלי ראשון בעדות אישית חיה. קשה להאמין בצירוף התאריכים, זה אולי נראה מקרי, אבל זה לא יתכן - הן כל התאריכים דו משמעיים: תאריך הברית של הבן הוא בדיוק התאריך בו פורסם הגיליון הראשון שנה קודם לכן, וגם תאריך הלידה של הבת תואם להפליא את תאריך פרסום הגיליון השני, שנה קודם לכן...

יש עובדות שקשה להתווכח איתן, כמו הישועות הפלאיות ופתיחת השערים למקדמים לקבל פני שבת. אמנם זה דורש תכנון מוקדם והיערכות מיוחדת, אך זה כל כך כדאי: המקדמים לקבל פני שבת, נכנסים לשבת המלכה בפנים

מאירות, מתוך רוגע נפשי. הם זוכים גם לישועות מופלאות, מתנת אהבה מנותן השבת למקדמים לקבל את פני בתו... כמה כדאי להתחיל לטעום, וניתן להיעזר בעצות שנכתבו על המקרה... להקדים קניות לאמצע השבוע, להקדים ניקיון ליום חמישי, להתאמץ עוד טיפונת באמצע השבוע. כן, זה דורש שינוי מסויים בסדר השבוע שהתרגלנו אליו, אבל זה כל כך כדאי...

כשמקדמים לקבל את השבת, לפתע הבית לובש אורה מלכותית. הילדים הרחוצים והלבושים, משרים אווירה אחרת. הדלקת הנרות מתוך רוגע, היציאה לבית הכנסת בהליכה מתונה, השלווה העוטפת את הבית הן המתנות האמיתיות. פתיחת שערי שמים והישועות הנלוות - אלה הבונוסים, שגם עליהם לא כדאי לוותר!

הפסד משתלם במיוחד!

הסיפור הבא, מובא בספר 'רחמי האב' שחיבר הגאון רבי יעקב קטינא זצ"ל, והופיע בדפוסים כבר לפני למעלה ממאה שנים. וזה דבר המעשה:

הגביר ר' איסר'ל, נודע כיהודי עשיר מופלג, בעל עסקים מסועפים ומצליחים. כעשירותו גודל צדקותו, וגם ניסיון העושר לא הצליח להזיזו כמלוא נימה מדבקותו בתורה ובמצוות, מתוך יראת שמים טהורה שהייתה ספוגה בדמו. ר' איסר'ל החזיק במרכז העיר חנות גדולה ויוקרית, בה נמכרו אריגי משי ייחודיים ויקרים לעשירי העיר. לצורך כך נסע לייבא כמויות גדולות של בד מובחר. בין עשירי העיר נודע שמו כסוחר הגון, שעל אף שמחירי הבדים בחנותו יקרים, עם זאת הם שווים כל רובל...

לצד הקפדתו בתורה ובמצוות, קיבל על עצמו ר' איסר'ל לסגור את חנותו

"ואך באופן זה, שהדבר נעשה מתוך יוזמה עצמאית, ללא כל הוראה ונתינת גושפנקא כלשהי, אין חשש שיסחפו לעבר מחזות בלתי רצויים, הן ברצונם הם והן ע"י אחרים, כאמור".
עד כאן היו דבריו הבהירים והנעימים של רבינו זצ"ל אלי, ובאתה שעה נפתח בפני צוהר קטן, דרכו יכולתי להציץ בעולמו הפנימי, איך שהוא מכלכל את דרכו במשפט, ושוקל בפלס מאזני שכלו את צעדיו בעיצה עמוקה.
אשרי עין ראתה זאת!

מעניין לציין, שעם צאתי מביתו של רבינו זצ"ל, פגשתי את מרן המשגיח הגה"צ רבי הירש פאליי, ותגובתו בקשר למכתב הייתה ממש זהה לזו של ראש הישיבה, שאמנם בדיעבד יש לו קורת רוח מכך, אבל טוב שהדבר נעשה ע"י התלמידים מתוך יוזמה עצמאית, ולא באו לשאול שאלות...
בשולי הדברים, יש בנותן טעם לציין, כי לא עברה תקופה קצרה ונכונות המבט המעמיק הזה הוכחה במלואה: בסוף השבוע שלאחר מכן, פורסם ראיון עם עסקן ותיק, שבתוך דבריו התייחס לנושא, ויצא בקריאה לבני ישיבת חברון: 'אם אמנם כואבים אתם את המצב כפי שאתם כותבים, צאו ועשו מעשה'...
ועל כגון זה נאמר "כמה גדולים דברי חכמים"...

(מתוך 'נסיך ממלכת התורה')

בעומק המים ונאבק על חייו, ושניהם אינם בקיאים במלאכת החילוץ, אשר בוודאי אל להם לסכן את נפשם בניסיון שווא לסייע לאותו אדם. והנה האחד מהם עומד בחרדה עצומה לגורל האיש, מבלי לתת מנוחה לנפשו, וכל זמן שהוא רואה אותו מפרפר בין חיים למוות, הוא נאנח וצועק במר ליבו, ואילו השני עומד לו בשוויון נפש, ומתבונן במחזה מתוך אדישות גלויה. הנה למרות שבפועל שניהם גם יחד אינם עושים דבר להצלת אותו אדם הטובע בנהר, הלא ההבדל ביניהם הוא כרחוק מזרח ממערב... בעוד הראשון קרוב ושייך אליו, הרי השני מנותק ממנו בתכלית הניתוק...

"כן הדבר הזה, שאף שלמעשה אל לו לבן תורה לנקוט בפועל ביוזמות כלשהן, אכן אם שווה נפש הוא, ואינו כואב את כאב התורה, הרי שמנותק הוא ממנה בתכלית הניתוק. משום כך", סיים ראש הישיבה זצ"ל את דבריו, "חשתי קורת רוח למקרא המכתב הזה, בראותי שבימי רעה אלו, כאשר הסביבה נתונה בשפל נורא כזה, אין בני הישיבה אדישים, אלא כואבים את הכאב. אמנם אם הייתי נשאל מראש על יוזמה זו, לא הייתי נותן לה את ידי משתי סיבות: א. שמא יהיו כאלו מבני הישיבה, שמחוסר הבחנה יראו בכך משום הוראה לצאת לפעולות, ועל ידי כך עלולים להפוך ל'עסקנים' וללוחמים. ב. שלא לפתוח פתח לעסקנים למיניהם, לגייס בחורים לשורותיהם, שהנה הם מכריזים בהסכמת ראשי הישיבה שהם חלק מהמלחמה, והרי לך צבא שלם מן המוכן של צעירים נלהבים..."

רבינו: "כמה שיש יותר חובות בלימוד, ירדו חובות הכספיים".
ופעם אמר רבינו לאחד: "בזכות חובות אלו אין חובות אחרים" [והוא בבחינת מה שאמרו חז"ל (אבות פ"ג מ"ה) כל המקבל עליו עול תורה מעבירין ממנו עול מלכות ועול דרך ארץ].
אמרו לפני רבינו בשם תלמיד חכם אחד, בעניין לימוד ה'חובות', שאמר כי מי שיש לו חובות כאלו של לימוד התורה, אין לו חובות אחרים (כספיים). והגיב רבינו בהתרגשות (באדיש): 'אלו הם החובות האמיתיים', וחזר על זה כמה פעמים.

סיפורי לרבינו, שאחד רצה להיכנס לדבר עמו, ואמרו לו שרבינו רוצה לגמור את לימוד חובותיו ולא להכניס אנשים באמצע, והגיב אותו אחד שמוכן להחליף את חובותיו (הכספיים שמגלגל), בחובות הלימודים של הרב, ואמר רבינו: "הוא אינו יודע שהחובות של הלימוד קשים יותר!".
אחד בייך לרבינו שיסתיימו החובות שלו, ואמר רבינו: "החובות שלי לא יסתיימו אף פעם".

יום א' פסח תשע"ג

שאלתי לרבינו אם סיים החובות, ואמר רבינו: "אף פעם לא מסיימים".
שאלתי מה כוונתו, ואמר: "כל החיים לא מסיימים עם החובות, כי מיד כשנגמרים החובות של היום מתחילים החובות של מחר"...

(מתוך הספר 'החובות של רבינו')

בילדותה הייתה הרבנית מבשלת עם הדגים גם חתיכות גזר, אלא שהילדים לא היו אוהבים את הגזר והיו משאירים אותו, רבינו שחש על זה משום 'בל תשחית', החליט לחלק בין כל הילדים את הגזר הנשאר, וכדי שיסכימו לאכול היה משורר פזמון מיוחד, וכל תיבה בו הייתה כנגד ילד אחר, ואצל מי שאחזו בתיבה האחרונה הוא אכל את הגזר. ואיזה פזמון שר רבינו? הוא היה שר את סדר מסכות הש"ס במנגינה מיוחדת: "ברכות פאה דמאי כלאים וכו'", כשהוא מצביע בכל שם מסכת על ילד אחר, וכשהגיעו ל'עוקצין' מי שהייתה אז האצבע כלפיו, הוא היה גומר את הגזר...

כיובל שנים אח"כ, באחת הפעמים כשהגיעה אליו בתו, חמותי ע"ה, הראה לה שסידרו מדבקות של שמות הש"ס על כל כרך, ובטעות הקדימו אחד במקום אחר. חמותי מיד אמרה את הטעות, ורבינו התפלל: "מנין את יודעת?" מיד ענתה לו: "וכי איך אשכח את שמות המסכתות שלימדת אותנו מילדותי?!... שמעתי מרבינו, שבילדותו ממש, כשעוד לא היה שייך בלימוד המשנה והגמרא, שינן עמו אביו בעל פה את שמות כל המסכתות משניות של הש"ס, וכן את שמות התנ"ך לפי הסדר עם ניגון מיוחד, וכך גם לימד רבינו את ילדיו הגדולים. והוסיף רבינו וסיפר, שאביו גם שר לו שמות הפרשיות וכ"ד ספרי הקודש מאז שכבר ידע לדבר, ויש לו מכך טובה גדולה, משום שזה הכניס לו חשקת התורה, וחשק מקטנותו ללמוד הכל.
אחד שאל לרבינו סגולה להינצל מהחובות הכספיים שיש לו, ואמר לו

ל'תוספת שבת'.
המעניין הוא, שמאז החלה התופעה להתרחב, מתרחשים דברים שלא ייאמנו. מדביקי המודעות זוכים לישועות גלויות, עוד ועוד מבקשים להצטרף, לקבל את המודעות ולהדביקן בבנין המגורים שלהם. המפתיע הוא, שלא פעם מתקשרים שני שכנים, מאותו בנין, ומבקשים להתמודד על הזכות להיות מפיצי הקדמת קבלת השבת בבנין מגוריהם!
אם בבנין מגוריהם עדיין לא זכו במודעה כזו, כדאי להקדים ולהתקשר ולזכות: 0722-722-730.

(מתוך הספר 'פניני פרשת השבוע' הרב קובלסקי)

לזש"ק, בנתה מאות בתים בישראל וגם הביאה בכנפיה בריאות ופרנסה, אין פלא כי קיים ביקוש גובר והולך לזכות להיות ממזהירי השבת המעודדים ומפיצים את חשיבות הקדמת קבלת השבת...
וכך, בבנייני מגורים רבים ברחבי הארץ, מתרחשת בחודשים האחרונים תופעה מעניינת: ארגון 'מזהירי שבת' שולח מודעות צבעוניות מעוצבות לאחד השכנים, המשקיע דקה מזמנו ותולה אותה בחדר המדרגות. במודעות מסופר סיפור מרגש ומחזק על ישועות נפלאות להן זוכים המקדימים לקבל את השבת, ולצד הסיפור - מצויינת שעת כניסת השבת, וכן זמן הדלקת הנרות עשר דקות קודם לכן. כך הוא מפיץ ומעודד ומזכה אחרים להצטרף

קו השיעורים של דרשו
077-2222-666 א*4992

וכך כשהוא תפוס בהרהורים, כשאהבת התורה בוערת בקרבנו, הנה עולה במוחו רעיון מבריק, והוא ממהר לבצע אותו. הוא לוקח איתו נר ומטפס עם הגמרא ל'בוידם'...

כשתימרות עשן עולים ממטבחן של הרב שך

לא נאמר שדברי תורה שווים בערכם הממוני יותר מכסף, אלא חז"ל אומרים שהם 'נחמדים' יותר מפז רב, והם 'טובים' יותר מאלפי זהב וכסף, וכוונתם שתוצאת דברי התורה היא נחמדה וטובה יותר מהתוצאה שתבוא ע"י האמצעי בדמות 'כסף וזהב', גם מה שנאמר: "יקרה היא מפנינים", אין כוונת חז"ל ליוקר המבטא שווי כספי, אלא 'יקרה' מלשון כבוד ויוקרה, תוצאת היוקרה שלה היא יותר מתוצאת היוקרה שתבוא ע"י פנינים.

...

שנת תש"ח. מלחמת השחרור בעיצומה. צבא ירדן יורה פצצות מן האוויר על ירושלים וכוחות הביטחון מורים על האפלה גמורה, אין להדליק אור בשום אופן בשעות החשכה.

מרן ראש הישיבה, הגאון רבי אליעזר מנחם מן שך זצ"ל, מתהלך בביתו שבירושלים חסר מנוחה. לא, לא הפצצות טורדות את מנוחתו, הוא התהלך בביתו ונהנה כשגמרתו בידו, ומהרהר: 'מה יהיה? איך אסתדר באפלה הזו בלי ללמוד תורה?'. וכך כשהוא תפוס בהרהורים, כשאהבת התורה בוערת בקרבנו, הנה עולה במוחו רעיון מבריק, והוא ממהר לבצע אותו. הוא לוקח איתו נר ומטפס עם הגמרא ל'בוידם', משתטח שם ולומד שם בשמחה, בהתמדה נפלאה לאור הנר הדולק.

...

ספור נוסף המעיד על שקיעתו בתורה של מרן הגרא"מ שך זצ"ל, סופר ע"י המשגיח, הגאון רבי חזקיהו מישקובסקי שליט"א: אחד הבחורים בישיבת פוניבז' התדפק על דלת ביתו של הרב שך, כדי להתייעץ עמו בדבר מה. "לאחר שלא שמעתי כל תגובה" - מספר הבחור - "פתחתי את הדלת ונכנסתי פנימה. חיפשתי את ראש הישיבה בחדרו, והוא לא היה שם, 'הוא ודאי אמור לחזור לכאן' - חשבתי לעצמי, והמתנתי לבואו.

"לאחר כמה דקות המתנה, הרחתי ריח חריף של שריפה, שהגיע מכיוון המטבח, מיהרתי לשם, והנה אני רואה את ראש הישיבה עומד ליד הכיריים. בידו האחת גמרא, וביד השניה הוא מערבב בכף קדרה, שתכולתה כבר כלתה והסיר עומד להישרף.

"מבירור קצר עלה" - ממשיך הבחור לספר - "שהרבנית ביקשה מראש הישיבה שיכין איזה תבשיל. הוא אכן עשה את מבוקשה, אך מרוב שקיעתו בלימוד, הוא לא שם לב שהתבשיל כבר נשרף, ועוד רגע קט, לולא שהייתי בא אל המטבח, הכלי היה נשרף כליל ומי יודע איך הספור היה נגמר"...

הרב ישראל ליוש

"ועתה אם שמוע תשמעו בקלי ושמרתם את בריתי" (שמות י"ט, ה')
 "אם עתה תקבלו עליכם, יערב לכם מכאן ואילך, שכל התחלות קשות" (רש"י)

יש לעיין, הרי ההיפך מ'קשה' הוא 'קל', ואם כן מן הראוי היה לכתוב: 'ייקל לכם מכאן ואילך', או לכתוב: 'כל ההתחלות מרות ומכאן ואילך יערב לכם'. מדוע התחיל ב'קשה' וסיים ב'מתיקות'?

שמעתי מאבי מורי שליט"א שמדויק מדברי רש"י, שאכן אין כאן הבטחה שבהמשך יהיה קל, היהודי צריך תמיד לעמול ולעבוד קשה, אבל יש הבטחה שבהמשך זה יהיה מתוק!

נאמר בתהילים: "הנחמדים מזהב ומפז רב ומתוקים מדבש ונופת צופים", מבאר החפץ חיים: בענייני העולם יש דברים שערכם הכספי רב, אך אין בהם טעם, כמו זהב ויהלומים, ויש דברים שיש בהם טעם אך אין להם שווי רב, כמו דבש. בדברי תורה, לעומת זאת, יש את שתי המעלות: הם גם שווים יותר מזהב ויהלומים, והם גם ערבים יותר מדבש ונופת צופים.

וממשיך החפץ חיים ואומר, שהרי אם ייפול דבר מה לתוך דבש וישהה

שם כמה ימים, הוא ייהפך להיות דבש, ולכן רבו הפוסקים שהתירו דבר איסור שנפל לתוך דבש ושהה שם כמה ימים, כי הוא נהפך לדבש ונעלם ממנו האיסור. כן הוא בדברי תורה: אדם שיתמיד וידבק בתורה הקדושה, אזי הוא ייהפך להיות חלק ממנה, וכל דרכיו ואורחותיו יאמרו רק תורה!

מעתה יש לבאר ע"ד הדרוש את דברי רש"י: 'כל ההתחלות קשות, מכאן ואילך יערב לכם' - אדם שלמרות קשיי ההתחלה, ימשיך להחזיק ולתפוס בעץ התורה ויתמיד לדבוק בה, אזי 'יערב לכם' הוא יהיה כדבש הערב, מתיקות התורה תדבק בו והוא יהיה חלק ממנה, וממילא הקשיים ייעלמו. יש להוסיף, שהרי בשלמא את מתיקות התורה יותר מדבש ונופת צופים, יכול האדם הלומד לחוש, כי הרי באמת אין שיעור להנאה העצומה מלימוד התורה, שהרי היא הנאה רוחנית ושווה עשרת מונים מהנאה גשמית רגעית, שבין רגע הייתה ובין רגע נעלמה, אבל איך יוכל האדם להרגיש כאן בעולם הזה את ערך התורה, שהיא יותר מזהב ומפז רב? במה הוא ייוכח כאן עלי אדמות, ש'טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף'?

נראה כי הדברים פשוטים: הכסף, הרי אינו מטרה בפני עצמה, אלא הוא אמצעי להשגת דבר מה שיעשה אותו מאושר, אם כן - אומרים חז"ל - יש אופן בו תגיע לדרגת אושר גבוהה יותר, גם בלי כסף וזהב, והוא ע"י התורה!

חדש !!! החוברת מצורפת מידי שבוע

למנויי חוברת כל העלונים

להצטרפות למנויים עד הבית

02-5857373

"מדוע צריך אני לקבוע עיתים לתורה?!", זרק הגביר לחלל האוויר שאלה נוקבת, "אתמוך כל היי בלומדי התורה והרי הוא כאילו למדתי כל היי?!"

זמה השיב לו על כך מרן רבי אהרון קוטלר זצוק"ל...

הרב בנימין גולד

עד כמה יש להסתכל בצורה הנכונה על חיי העולם הזה, ולהרגיש תמיד 'גרים בארץ', ולהיות 'בני עולם הבא' כבר כאן בארץ, נראה מכמה מעשים מגדולי ישראל זיע"א:

כאשר ראש ישיבת ליקווד, מרן הגאון רבי אהרן קוטלר זצוק"ל, נפגש עם שועי עולם במגבית שנערכה עבור ישיבתו המפורסמת, ראש הישיבה האריך בדברים אודות חשיבותה הרבה של התמיכה בלומדי תורה, עד כדי כך שה'יששכר' וה'זבולון' יזכו בעולם העליון לאותו שכר. וכך יישבו זה לצד זה, מוקפים באורה של תורה, בחורי הישיבה כשאתם על אותו ספסל יושבים התומכים, שזכו לקיים את הישיבה. "אה, אשרי חלקכם!", סיים ראש הישיבה את נאומו.

גביר גדול שישב בין קהל המוזמנים, עשה את אוזניו כאפרכסת לדבריו

של רבי אהרן קוטלר, ובליבו ניקרה שאלה שהלכה והתעצמה, עד שהחליט להפנות אל ראש הישיבה, שבעטיו החלה השאלה לכרסם בקרבו. "מדוע", הוא שאל, "מדוע אני צריך לקבוע עיתים לתורה, אם לפי התיאור של ראש הישיבה, על ידי שאתמוך בלומדי תורה אזכה לשכר זהה לשלהם? אני אעסוק בעסקי המסופעים, אשתתף בלימוד לומדי התורה על ידי שליחת מעות, וכאשר אגיע לעולם העליון ימתין לי גן עדן של לומד תורה וותיק ומנוסה!". הגאון שמע בקשב רב את שאלתו של הנדיב, וענה לו: "צודק הנך ידידי היקר! שם למעלה אתה תזכה לשבת עם לומדי התורה, אבל מה עם העולם הזה שלך? כיצד אתה מרשה לעצמך להפסיד את המתקנות המופלאה, הטמונה בכל רגע ורגע של לימוד התורה הקדושה?!"

מסופר על מרן הרב שך זצוק"ל, שפעם בא אליו יהודי אחד להתיעץ אתו בענין מסויים. הוא נכנס לחדרו של מרן, והתיישב ליד השולחן. הרב שך היה עסוק כל ראשו בעיון בספר 'קצות החושן' או ריטב"א, ולא שם ליבו לאדם היושב מולו. כך חלפו להן הדקות. לאחר עשרים דקות, פתאום מרים הרב שך את עיניו מהגמרא, ורואה לפניו את היהודי. אמר לו: "שלום עליכם! מתנצל, לא שמתי לב שאתם מחכים". אותו יהודי, כשראה את השקיעות העצומה של הרב שך בתורה, עד שלא שם ליבו כלל ליושב מולו, אמר לרב שך: "אני מקנא בעולם הבא של ראש הישיבה! כזו שקיעות בתורה!". אמר לו הרב שך: "עולם הבא איני יודע אם יש לי", ואז תפס את ה'קצות' בשתי ידיו, והרימו ואמר: "אבל עולם הזה ודאי שיש לי!".

שמעתי סיפור שקרה עם החברות שלי בישיבת חברון: לאחר חתונתו הוא הקים ישיבה קטנה והיה כמה שנים ר"מ בעיון, ממש שטייגען. לימים הוא קיבל תפקיד מרכזי מאד באחת הקרנות היותר גדולות, ונהיה אחראי מטעם הקרן על עשרות ומאות מקומות תורה וקירוב. הוא 'גלגל' תחת ידו מיליוני שקלים כל חודש. בשלב מסוים, הוא הרגיש שהוא כבר לא יכול גם להיות ראש הקרן, וגם להיות ר"מ ביש"ק, והתחיל להחסיר במסירת השיעורים.

במר ליבו הוא פנה לביתו של מרן הגאון ר' אהרון לייב שטיינמן זצוק"ל בבני ברק, ושאלו מה עליו לעשות, כיון שאת תפקיד הקרן אינו רוצה לעזוב, כי כך הוא אחראי על הפצת תורה גדולה ועצומה וכו', לעומת זאת הוא לא יכול להמשיך במסירת השיעורים, מרוב הטרדות בהחזקת הקרן. אמר לו ר' אהרון לייב זצוק"ל: "גם את הקצת 'עולם הזה' שיש לך אתה רוצה לעזוב?!" - תורה זה עולם הזה!

"ישם האָהרן גרשום כי אָמר גר הייתי בארץ נכריה" (שמות י"ח, ג')

משה רבינו קרא לבנו הראשון 'גרשום' - "כי אמר גר הייתי בארץ נכריה", ואת שם השני 'אליעזר' - "כי אלקי אבי בעזרי ויצילני מחרב פרעה".

ויש לתמוה, מדוע קרא משה רבינו לבנו הראשון גרשום ולשני אליעזר, כאשר ההצלה מחרב פרעה קדמה לישיבה במדין, הרי היה צריך לקרוא לבנו הראשון אליעזר, כפי סדר המאורעות? וגם מה יש בזכירת היותו גר במדין, שעל כך יש לו לקרוא את שם בנו?

מבאר כאן מרנא החפץ חיים זיע"א, כי משה רבינו כשהיה במדין, היה היחיד שהאמין בה', וחי חיי רוחניות. פחד הוא עד מאד כי בניו יושפעו מחיי הגשמיות והריקנות של תושבי מדין, ולכן דבר ראשון קרא שם בנו הראשון

'גרשום' כדי להזכיר לו ולבניו יום יום: "כי גר הייתי בארץ נכריה", כי כל שהותו של האדם עלי אדמות היא בבחינת 'גר' וארעי בארץ זרה, ואל לו לאדם להפוך שהותו הארעית בעולם הזה, לקביעות ודרך חיים של הנאות גשמיות. יש לו לזכור תמיד, כי זהו פרודור לחיי הנצח בעולם הבא, ולכן חייו כאן הם רק כמכשיר לצבור תורה ומעשים טובים, כדי להגיע לחיי הנצח בעולם הבא. דבר נפלא ראיתי שמביאים בשם השל"ה הקדוש, שהמושג 'עם הארץ' ניתן לאנשים אשר הארץ והגשמיות היא ארצם ומקום מושבם בקביעות, לעומת אלו שמרגישים גרים

וארעים בארץ, הרי אין שייך לקרותם כ'עמי הארץ'.

וחשבתי להוסיף בזה, שהנה מצינו באמת שני מושגים הופכיים - 'עם הארץ' ו'בן העולם הבא', הראשון הוא אדם שאין לו כלום ברוחניות וכולו ארצי וגשמי, והשני כולו רוחניות, וענייני הגשמיות אצלו הם ארעים וכאמצעי להשגת עוד רוחניות. מדוע א"כ ל'עם הארץ' לא נקרא לו 'בן הארץ' או 'בן עולם הזה' כמקבילה ל'בן עולם הבא' שלא קוראים לו 'עם עולם הבא'? לפי דברי השל"ה האלו הרי שאפשר לומר, שההבדל בין החיבור של עם לארצו לבין החיבור של בן לאביו, שכל עם היושב על אדמתו, זה לא חיבור נצחי וקבוע, שהרי יש נדידת עמים, מלחמות ומאורעות שמשנים את מפת העמים, וכל החיבור הוא ארעי לזמן בו העם הזה יושב בארצו. לעומת זאת, החיבור בין אב לבן הוא חיבור נצחי שא"א להפרידו.

וזה ההבדל בין 'עם הארץ' ל'בן עולם הבא', מדוע לזה קראו בלשון 'עם' ולזה בלשון 'בן': כי הגשמיות היא דבר ארעי, לא שייך חיבור נצחי ואמתי לגשמיות, כל התאוות הגשמיות הן ברובן דמיונות שווא ותעתועים, הן הנאות הולכות וחולפות שלא נשאר מהן כלום לאחר הנאתן. וא"כ אחד השייך לענייני עולם הזה, הוא 'עם הארץ' כדברי השל"ה, מקום מושבו הוא בארץ הגשמית, אבל זה לא חיבור קבוע, אפשר תמיד להפריד ולהיפרד מ'הארץ' הזו, והוא כ'עם' היושב ארעי בארצו. אבל 'בן העולם הבא' מי שמחובר לרוחניות, הרי חיבורו הוא נצחי ובלתי ניתן לניתוק, כבן אל אביו, וכל מעלה רוחנית שרכש היא שלו לנצח, ושכרה לא יפוג לעולם, וכל שהותו ב'ארץ' היא כגר.

...

”מתן תורה” - היה על ”הר סיני” או על ”הר הבית”?

”וירד ה' על הר סיני” (שמות יט, כב)

בגמ' תענית (טז). מאי ”הר המוריה” פליגי בה רבי לוי בר חמא ורבי חנינא, חד אמר הר שיצא ממנו הוראה לישראל, וחד אמר הר שיצא ממנו מורא לעובדי כוכבים.

ורש”י (ד”ה מורא) פ’ שיצא מורא לעכו”ם ששומעים גדולות ישראל וירושלים ומתפחדים מהם, וכ’ לישנא אחרינא ש”הר המוריה” - הוא הר סיני, ויצא ממנו מורא לאומות העולם במתן תורה, דכתיב ”ארץ יראה ושקטה”. ובתוס’ רי”ד הקשה שאי אפשר לומר שהר המוריה הוא הר סיני, שהרי נאמר בדברי הימים (ב’ ג, א) ”ויחל שלמה לבנות את בית ה’ בירושלים בהר המוריה” וא”כ ודאי אינו הר סיני, שלא היה בירושלים וגם לא בנו עליו את בית המקדש, [וכה”ק המהרש”א] ובשו”ת דברי יציב (חו”מ סי’ צ”ב ד”ה ונקדים) מיישב, ע”פ מש”כ זקנו ה”ישמח משה” (פרי וירא דף מו). שבמתן תורה נעקר הר המוריה ממקומו ובא למדבר סיני וניתנה עליו התורה. ומצאתי כן במדרש תהלים (פרק סח אות ט ד”ה בפרש שדי) וז”ל: ”וסיני מהיכן בא, אמר ר’ יוסי מהר המוריה נתלש, כחלה מעיסה, ממקום שנעקד יצחק אבינו, אמר הקב”ה הואיל ויצחק אביהם נעקד עליו נאה לבניו לקבל עליו את התורה”. ולפ”ז כ’ ששפיר נקרא הר סיני הר המוריה, ומשם יצא מורא לעכו”ם, משום שבזמן מתן תורה, באמת היה זה על הר המוריה מקום המקדש. ובאבן עזרא (תהלים סח, יח) כ’ שבהר סיני בזמן מתן תורה היתה קדושת ארץ ישראל. [ועי’ חזו”א ”או”ח סי’ קכה סק”א] ומש”כ ע”ז בס’ ”יחלק שלל” עה”ת כאן, ובשו”ת חת”ס יו”ד סי’ רלה]

האם ספר בראשית היה כתוב כבר קודם מתן תורה?

”ויצא משה לקראת חותנו וישתחו וישק לו” (שמות יח, ז)

בשמות רבה (פרשה כז אות ב) מובא ”ויצא משה לקראת חותנו, אמרו יצא משה, יצא אהרן נדב ואביהוא ושבעים מזקני ישראל, ויש אומרים אף ארון יצא עמם לכך נאמר כבוד חכמים ינחלו”.

בפ”י מהרז”ו שם הקשה מה עשה ארון הברית שם, דגם למ”ד שיתרו היה אחר מתן תורה, אין הכרח שבא לאחר עשיית המשכן והארון, ואמנם גירסת הילקוט והמכילתא היא: ”ויש אומרים אף שכינה יצאה עמם”.

וכ’ לבאר את הגירסא ”אף ארון יצא עמם”, ע”פ מה שכתוב בשמות רבה (פרשה ה אות כב) ”כך אמר משה לפני הקב”ה נטלתי ספר בראשית וקראתי בו וראיתי מעשיהן של דור המבול היאך נדונו”.

ומשמע שספר בראשית היה כתוב כולו, וכן איתא בחז”ל שהיו להם מגילות במצרים שהיו משתעשעין בהם, וא”כ יתכן שעשו לספר בראשית ארון כמו שאנו עושים לכל התורה. (ועי”ש בפירוש מהרז”ו)

וב”יד רמה” סנהדרין (קח:): כ’ חידוש יותר גדול, שכל התורה היתה כתובה לפני אברהם אבינו רק שלא נצטוו עליה עד משרע”ה.

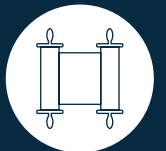
האם גם ”עמי ארצות” אמרו ”נעשה ונשמע”?

הקושיא הידועה שהקשו תוס’ בשבת (פח. ד”ה כפה) מדוע היו צריכים לקבל התורה בכפייה הא כבר אמרו נעשה ונשמע. החיד”א בס’ דבש לפי (ערך כפיית) שמדברי הזוהר הקדוש (פרשת נשא קכה). מבואר שאכן תלמידי החכמים שבאותו דור קיבלו את התורה מרצונם, אך הוצרכה הכפייה לעמי ארצות שאף הם יקבלו התורה.

- מה חידוש יתרו בעצתו, הנראית כפשוטה ומתבקשת מאליה?
- מדוע בהרבצת התורה לעם לא נזקק משה רבינו לסיוע?
- במה זוכה המלמד תורה לרבים?
- מהי הדרך לזכות ולהרגיש מתיקות התורה?

השאלות בפרשת השבוע

מדוע נוהגים לכבד את הרב בעליית 'עשרת הדברות' ובעליית מפטיר?

הלכות, טעמים ומנהגים ב'עשרת הדברות' ופרשת יתרו

ביאור טעם עליון ותחתון: ישנם ב' סדרים של טעמים, שבהם אפשר לקרוא את עשרת הדברות: האחד: מסודר באופן שכל דיבור מעשרת הדברות, יקרא בתור פסוק אחד, בין אם הוא דיבור ארוך [כגון "זכור את יום השבת"] ובין אם דיבור קצר ["לא תרצח"] ונקרא 'טעם עליון', והסדר השני: הטעמים מסודרים לפי סדר הפסוקים באורך רגיל, כדרך קריאת התורה רגילה, בין אם יש כמה פסוקים בדיבור אחד, ובין אם יש כמה דברות בפסוק אחד, ונקרא 'טעם תחתון'.

טעם עליון: בקריאה לפי סדר הדברות הפסוקים "אנכי ה'", "לא יהיה לך", "לא תעשה", "לא תשתחוה" ו"עושה חסד" - בטעמי הקריאה הגדולים בשביל לעשותם פסוק אחד, ואע"פ שהן שתי דברות, כיון שנאמרו בדיבור אחד, אומרים אותם בפסוק אחד. וכן הפסוקים "זכור" ו"ששת ימים" "ויום השביעי" וכי ששת ימים" - קוראים אותם בפסוק אחד, ופסוק: "לא תרצח לא תנאף לא תגנב לא תענה", קוראים בנגינות קטנות לעשות ד' פסוקים אלו ארבע דברות, ובקריאה של טעם תחתון "אנכי" ו"לא יהיה", מחולק לחמשה פסוקים, "זכור את יום השבת" מחולק לארבעה פסוקים, "לא תרצח ולא תנאף" - נקראים ביחד, לפי שאין פסוק בתורה פחות מג' תיבות (על פי ביאור הלכה ס"ק ג).

הפטר שבת יתרו

מפטירים בישעיה (פרק ו' פסוק א'): "בשנת מות המלך עוזיהו", שיש בה עניין מראה המרכבה שראה ישעיה, דוגמה מה שראו ישראל במתן תורה שבפרשה (לבוש תרפה ד), ומוסיפים (פרק ט פסוקים ה-ו): "כי ילד יולד לנו" עד "תעשה זאת" (לוח א").

יש נוהגים לכבד את הרב בעליית עשרת הדברות (מג"א תכח ס"ק ח), והטעם: לפי שבירושלמי (מגילה פרק ג' ה"ז) מובא: "אין לך טעון ברכה לפניו ולאחריו, אלא שירת הים ועשרת הדברות וקללות שבתורת כהנים וקללות שבמשנה תורה". ומכאן שקטעים אלו הם חשובים במיוחד, ולכן נוהגים לכבד בהם את הרב (כנסת יחזקאל).

טעם אחר: לפי שאף בזמן חז"ל שלא היו מברכים כל העולים לפניו ולאחריו, היו מברכים על קריאת עשרת הדברות לפניו ולאחריו (ספר מלאכת שלמה פ"ד מגילה משנה א).

יש נוהגים שבפרשת יתרו הרב עולה למפטיר (אוצר דו"מ עמוד 246). והטעם: לפי שהפטרה של פרשת יתרו עוסקת במעשה מרכבה, ובמשנה חגיגה (פרק ב משנה א) מובא: "אין דורשין... ולא במרכבה ביחיד, אלא אם היה חכם ומבין מדעתו" (מנהגי בית יעקב סימן קפג).

עמידה בשעת קריאת "עשרת הדברות" נהגו לעמוד בשעה שבעל הקורא, קורא את עשרת הדברות (שער אפרים שער ז סימן לז), והטעם: דהווי זכר למתן תורה שעליו נאמר (שמות כ', י"ד): "וינעו ויעמדו מרחוק" (הגרשו"א, הליכות שלמה פרק יב ח). טעם אחר: שיהא בעיניו כמקבל פני שכינה, וע"כ צריך לשמוע מעומד מפני כבוד השכינה (שולחן הקריאה).

הטעם שאין חוששים לדברי הרמב"ם (תשובה סימן מו), שכתב שאסור לעשות כן מטעם שבוה יפסיד ח"ו לאמונתו, לחשוב ולהאמין שיש יתרון לעשרת הדברות על שאר התורה, לפי שבזמננו הכל יודעים שאין זה אלא לזכר המעמד הנבחר. טעם אחר: לפי שעומדים בעוד קריאות כגון: שירת הים, וקריאת פרשת זכור, אין בזה חשש (הגרשו"א, ה"ש פרק יח דבר הלכה שם). עצה לצאת ידי שיטת הרמב"ם: שיעמדו כמה פסוקים קודם, שלא יהא מוכח שעומד בשביל עשרת הדברות (תשובות והנהגות ח"א ס' קמד).

ויש שנהגו לשבת בשעת הקריאה [וכך המנהג ברוב קהילות הספרדים], והטעם: כי יתיר הוי ישוב הדעת כששומע מיושב כדי להבין הקריאה מאשר מעומד (כה"ח תצד ס"ק ל).

להגביה את הקול בקריאת "עשרת הדברות" יש נוהגים להגביה את קולם בעת שקוראים את "עשרת הדברות".

והטעם: לפי שהדברות ניתנו בקול גדול, כדי לעורר את לב השומעים, שהדברות יהיו בעיניהם כאילו עתה ניתנו בהר סיני, נוהגים להגביה את הקול בשעת קריאתן (יעב"ץ בסידורו עמודי שמים הגהות מכת"י).

רמז לדבר: מדכתיב "והאלוקים יעננו בקול" (יעב"ץ שם), ובסדר טרויש כתב לקרוא בקול רם באורך ובנגינה.

יש לקרוא את כל "עשרת הדברות" בבת אחת

נוהגים שלא להפסיק באמצע קריאת "עשרת הדברות", אלא קוראים אותן בבת אחת (שע"א שער ז סימן כה; א"ר סימן קמג ס"ק ו).

והטעם: לפי שבירושלמי (מגילה פ"ז ה"ז) מובא: "אין לך טעון ברכה לפניו ולאחריו, אלא שירת הים ועשרת הדברות, וקללות שבתורת כהנים וקללות שבמשנה תורה", ומכאן שיש לקרוא עניינים אלה בבת אחת (א"ר שם ובסימן תכח ס"ק יב).

יש שקוראים את הפרשה בטעם תחתון (לוח א"), לוח ההלכות ומנהגים פרשת יתרו), ויש שנהגו לקרוא בטעם עליון (חזו"א, דינים והנהגות פרק יד אות ד).

שני שיעורים יומיים באידיש
לפי סדר 'הדף היומי בהלכה'.
077-2222-666 או *4992 - שלוחה 1/3

חדש בקו השיעורים
של 'דרשו':

האם מותר למכור לגוי מעיל צמר עם חשש שעטנז שמה יחזור וימכרנו ליהודי?

נתינת שוחד לשופט גוי ע"י שליח • מכירת מאכלות אסורות לגוי שיאכיל מזמרת

ובזה אין היתר לפני דלפני. וביאר בזה מרן הקהילות יעקב (סי' ד'), שבאמת אין בזה איסור 'לפני עוור', רק מצד שכל ישראל ערבים זה לזה מחויב לדאוג שלא יכשל שום יהודי באיסור, וכשהנכשל בסוף הוא גוי אין אנו מוזהרים על העברות שלו, ורק אסור לגרום לו ישירות.

התוס' ר"ד כתב ליישב באופן אחר, שיש חילוק בין אם הנכשל הוא מזיד, או שהוא שוגג ונכשל מתוך חוסר ידיעה, שאם היה יודע שהדבר אסור לא היה עושה, שמה שהתירו 'לפני דלפני' זהו כאשר הנכשל יודע שהדבר אסור, ובכל זאת עובר עליו כמו גוי שמקריב לעבודה זרה. אך כאשר יש חשש שיכשל יהודי כשר מתוך אי ידיעה, ואילו היה יודע לא היה עובר בזה, נמצא שמכשילו באיסור, ואף שאינו נותן לו ישירות אסור, שהרי הוא כמחטיא ברבים, וכע"ז כתב החזו"א יו"ד ס"ב ס"ק כ"ד).

לפני דלפני כשוודאי יכשיל:

עוד נחלקו הפוסקים באופן שבוודאי ייתן הקונה לאחרים שיכשלו, האם גם בזה הותר 'לפני דלפני', או שמה רק כאשר הדבר ספק אם יכשיל אחרים. התוס' בסוגייתנו (בדף יד: ד"ה חצב) כתב שאסור למכור ספרי עבודה זרה לגוי שבוודאי ימכרנו לכומר, וברמ"א ביו"ד קל"ט ס"א הביא שיש מקילין, וכתב שהמחמיר תבוא עליו ברכה. ובאבן העזר סי' ה' פסק

להתיר.

החוות יאיר סי' קפ"ה הובא בפ"ת יו"ד קנ"א צדד להתיר בכזה מקרה, ונראה לפי מה שנתבאר הטעם של הרא"ש מצד שאנו ערבים על כל ישראל, ודעת הש"ך יו"ד קנ"א סק"ו שאין אנו מצווין על המומר, ועיין 'דגול מרובה' שם, א"כ ייתכן שגם להרא"ש יהיה מותר, אך יהיה תלוי בדעות אם כשיכשיל בודאי ג"כ התירו 'לפני דלפני'.

ובענין שוחד כתב הפ"ת חו"מ (סי' ט' סק"ג) בשם החת"ס, שאסור לתת גם ע"י אחר, וביו"ד קנ"א סק"א צדד הפ"ת להתיר, והחזו"א (סי' ס"ב סק"ד) כתב, דעל ידי שליח שמצוהו לתת לגוי אסור בודאי, ואין זה נחשב 'לפני דלפני', ואף אם אין שליחות לגוי, מ"מ כיון שנותן על דעת שייתן לגוי, הרי הוא זומין באופן ישיר מכשול לגוי, וכ"ש לשיטת תוס' שאוסרים כשמכשיל בודאי. וסיים החזו"א שכ"ז כשהבעל דין הוא גוי, אבל אם הוא ג"כ יהודי, אין שופט גוי נחשב דיין שלהם ואין איסור שוחד.

סברא נוספת כתב החת"ס, דהאיסור הוא רק באופן שרוצה להטות את הדין לטובתו. אך אם בטוח שהצדק אתו, וחושש שהשופט יטה את הדין לטובת הגוי בן בריתו, ולצורך זה נותן שוחד - בזה אין הטיית הדין, רק מיישר את הדין ועושה מצוה שמציל את השופט מגזל ודין לא נכון.

מסכת עבודה זרה דף יד.

מכירת טריפה לגוי שאשתו מזמרת:

יש לדון האם מותר למכור נבלות וטרפות לגוי שנשא יהודיה מומרת רחמנא ליצלן, וברור שיאכיל את אשתו מן המאכלות האסורות, האם יש בזה איסור "לפני עוור לא תתן מכשול", או שמה כיון שאין אנו מוכרים ליהודיה ישירות רק לגוי שמותר בנבלות, והוא זה שנותן ומכשיל את אשתו היהודיה אין לנו עוון בזה?

שוחד לשופט גוי ע"י שליח:

שאלה נוספת דנו הפוסקים במי שנתבע לבית משפט של גוים, אם מותר לו לתת לגוי כסף ע"מ שייתן שוחד לשופט הגוי, או שאסור משום "לפני עוור", שמכשילו להטות את הדין?

ובכן הבה ונלמד יסודות הדין מסוגייתנו, ונבאר בעזה"ש דעות הפוסקים וחלוקי הדינים בזה.

מבואר בגמרא ע"ז דף י"ד, שמותר למכור לבונה לגוי בכמות גדולה שמיעודת למסחר, ואין ככוונת הגוי להקריב לע"ז רק למכור לאחרים, ואף שיתכן שימכור לגוים והם ישתמשו בזה לצורך איסור ע"ז, לא הוזהרו

על 'לפני דלפני עוור', כלומר איסור 'לפני עוור' נאמר רק כשנותן לנכשל בעצמו ישירות, אבל כשנותן לאחד והוא מכשיל אחרים אין לנו איסור בזה.

מכירת שעטנז ומאכלות אסורות לגוי שימכור ליהודים:

בספר "אין למו מכשול" להגרי"ש ליסוצין שליט"א האריך בזה בשיטות הראשונים, ונבאר בקיצור שהראשונים הקשו ממה שמבואר בכמה מקומות בגמרא, שאסור למכור לגוי דבר איסור שאינו ניכר שמה ימכרנו ליהודי והקונה לא יבחין בדבר שהוא אסור.

א. בע"ז (סה): מבואר שאסור למכור לגוי בגד שיש בו שעטנז שמה ימכרנו ליהודי.

ב. מבואר בחולין (צג): שאסור למכור לגוי ירך של בהמה שלא ניטל ממנה גיד הנשה, שמה ימכרנו לישראל.

ג. מבואר בפסחים (דף מ') שאסור למכור חטים שנרטבו לגוי לפני פסח, שמה ימכרם ליהודי וכשלהם בהם באיסור חמץ בפסח.

ולמה לא התירו חכמים מצד שאינו מכשיל בצורה ישירה וזה רק "לפני דלפני"?

הרא"ש כתב שמה שהתירו 'לפני דלפני' זה רק באופן שהנכשל האחרון הוא גוי, אבל כאשר הנכשל הוא יהודי, יוצא שעל ידו יכשל יהודי באיסור

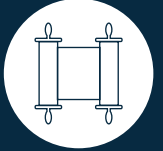
קו השיעורים של 'דרשו'

עכשיו במספר חדש וקליט

077-2222-666 או *4992

סיכום שבועי בדרך היומית בהלכה

האם צריך לכבות את אור החשמל לפני הבדלה? האם צריך להסיר את המשקפיים לפני ברכת 'מאורי האש'? והאוכל עוגה בשבת לפני השקיעה - האם רשאי להמשיך לאחר השקיעה?

ברכת 'מאורי האש'

- אין מברכים 'מאורי האש' בהבדלה אלא על אש שמטרתה להאיר, ולא על אש שנועדה לכבוד, לחימום, או לכל מטרה אחרת. ואם ברך על אש כזו, יתכן שצריך לשוב ולברך על נר אחר.
- בהתאם לאמור, אין לברך 'מאורי האש' על נרות 'נשמה' שהודלקו לעילוי נשמות הנפטרים, ולא על נרות שמדליקים על 'שולחן הכבוד' בסעודת שבע ברכות, פדיון הבן, וכדומה.
- נר הדולק במקום המואר באור חזק של חשמל, כך שלא ניתן ליהנות בפועל מאור הנר, ניתן לברך עליו 'מאורי האש'; וכן נהגו כמה מגדולי ישראל. ויש המכבים את אור החשמל.
- אין מברכים 'מאורי האש' אלא כאשר המברך רואה את האש, ועומד בסמוך לאש במידה כזו שיכול להבחין באמצעותה בין מטבע למטבע. ולפיכך, עיוור אינו מברך ברכה זו.
- אין מברכים ברכת 'מאורי האש' אלא כשהמברך רואה את הנר, ועומד בסמוך לו, אבל הרואה את הנר ועומד במרחק ממנו, או העומד בסמוך לאור הנר, אך אינו רואה את הנר עצמו - לא יברך עליו.
- לכתחילה אין לברך 'מאורי האש'; אלא על אש גלויה. ולכן, אין לברך על נר המונח בעששית, אף אם היא שקופה לגמרי והאש נראית בעדה בבירור. ועם זאת, אין צורך להסיר משקפיים לפני הברכה, משום שהמשקפיים בטלים לגוף האדם, ולכן אינם נחשבים לחסרון ב'גילוי' האש; מה שאין כן בכלי זכוכית שהנר מונח בו, אשר משמש ככיסוי לנר.
- ברכת 'מאורי האש' בהבדלה, אין מברכים על נר שהודלק בשבת באיסור, או שהדליקו גוי בשבת שלא לצורך חולה. וכן נר שהודלק לכבוד עבודה זרה, אסור לברך עליו.
- נר שהודלק בשבת לצורך חולה שיש בו סכנה, או שהדליקו גוי אף לצורך חולה שאין בו סכנה - מותר לברך עליו 'מאורי האש'.

אכילה בשבת לאחר השקיעה

- לאחר שקיעת החמה בשבת, אסור להתחיל סעודת פת, או לאכול ולשתות שלא בתוך סעודה - למעט שתיית מים - עד לאחר הבדלה.
- המתחיל סעודת פת בשבת לפני שקיעת החמה, רשאי להמשיך בסעודתו אף לאחר צאת הכוכבים. ואף אם אמר באמצע סעודתו "ברוך המבדיל בין קודש לחול" ועשה מלאכה.
- האוכל מיני מזונות, כגון עוגה, בשבת לפני השקיעה - נחלקו הפוסקים אם רשאי להמשיך באכילתו לאחר השקיעה; ויש שהתירו רק במקרה שמקיים באכילה זו את מצות סעודה שלישית.

ברכת המזון בסעודה שלישית 'על הכוס'

- המברך ברכת המזון בסעודה שלישית 'על הכוס', יברך ברכת המזון על כוס יין אחת, ויבדיל על כוס נוספת; ולא יברך ויבדיל על אותה הכוס, כיון שאין עושים מצוות 'חבילות-חבילות'.
- הנוהג לברך ברכת המזון 'על הכוס', רשאי לשתות את היין לאחר סעודה שלישית אף כשמברך לאחר צאת הכוכבים; אך מי שאינו מקפיד לברך (ב'זימון') תמיד על הכוס - אינו רשאי לשתותו.
- כוס היין בסעודה שלישית בשבת 'שבע ברכות' - יש אומרים שאף מי שאינו נוהג לזמן תמיד על הכוס (ראה לעיל) רשאי לשתותה לפני הבדלה; ויש חולקים.